

Marktrapport 2019

12/05/2020

Een uiteenzetting van de cijfers achter de energiemarkt in Vlaanderen 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 De cijfers achter de energiemarkt in Vlaanderen	6
1.1 Indeling afnemers.....	6
1.2 De totale hoeveelheid geleverde energie in Vlaanderen.....	7
1.2.1 Elektriciteit	7
1.2.2 Aardgas.....	8
2 Energieleveranciers	9
2.1 Actieve leveranciers	9
2.1.1 Elektriciteit	9
2.1.2 Aardgas.....	10
2.2 Leverancierswissels	10
2.2.1 Elektriciteit	11
2.2.2 Aardgas.....	12
2.3 Marktaandeelen van de energieleveranciers.....	12
2.3.1 Elektriciteit	13
2.3.2 Aardgas.....	15
2.4 Herfindahl-Hirschman index (HHI)	17
2.4.1 Elektriciteit	17
2.4.2 Aardgas.....	18
2.5 Productaanbod.....	19
2.5.1 Vast of variabel.....	19
2.5.1.1 <i>Elektriciteit</i>	19
2.5.1.2 <i>Aardgas</i>	21
2.5.2 Groen of grijs?	22
3 Elektriciteits- en aardgasprijzen	24
3.1 Evolutie van de elektriciteitsprijzen	24
3.1.1 Huishoudelijke afnemers.....	24
3.1.1.1 <i>Commerciële contracten</i>	25
3.1.1.2 <i>Sociale maximumprijs en elektriciteitsstarief DNB</i>	26
3.1.2 Kleine professionele afnemers	27
3.2 Evolutie van de aardgasprijzen.....	29
3.2.1 Huishoudelijke afnemers.....	29
3.2.1.1 <i>Commerciële contracten</i>	29
3.2.1.2 <i>Sociale maximumprijs en aardgastarief DNB</i>	30
3.2.2 Kleine professionele afnemers	31
4 Conclusies	33

4.1	MARKTONTWIKKELINGEN	33
4.2	PRIJSEVOLUTIE ELEKTRICITEIT	33
4.3	PRIJSEVOLUTIE AARDGAS.....	34
5	Bijlagen	35
5.1	Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI)	35
5.2	Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen.....	36
5.3	Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas	37
5.4	Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas 37	

Lijst van tabellen

Tabel 1: Indeling elektriciteitsafnemers en aardgasafnemers op 31 december 2018 en 2019 uitgedrukt in aantal toegangspunten.....	7
Tabel 2: Marktaandeel 2018 en 2019 van de historische leveranciers in de historische distributienetgebieden, uitgedrukt in geleverde elektriciteit.....	15
Tabel 3: Marktaandeel 2018 en 2019 van de historische leveranciers in de historische distributienetgebieden, uitgedrukt in geleverd aardgas	17

Lijst van figuren

Figuur 1: Geleverde elektriciteit via het transmissienet, distributienet en lokaal vervoernet.....	8
Figuur 2: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet ^{3 en 4}	9
Figuur 3: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%).....	11
Figuur 4: Jaarlijkse indicator marktdynamiek aardgas (%).....	12
Figuur 5: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in <i>geleverde elektrische energie</i> in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet en plaatselijk vervoernet.....	13
Figuur 6: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in <i>totaal aantal elektriciteitsafnemers</i>	14
Figuur 7: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in <i>geleverd aardgas</i> in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet en plaatselijk vervoernet	15
Figuur 8: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in <i>totaal aantal aardgasafnemers</i>	16
Figuur 9: Verloop HHI elektriciteit (obv. toegangspunten).....	18
Figuur 10: Verloop HHI aardgas (o.b.v. toegangspunten).....	19
Figuur 11: Type elektriciteitscontracten HH	20
Figuur 12: Type elektriciteitscontracten KZ	20
Figuur 13: Type aardgascontracten HH.....	21
Figuur 14: Type aardgascontracten KZ.....	22
Figuur 15: Groene contracten op de huishoudelijke markt	23
Figuur 16: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1.600 kWh dagverbruik en 1.900 kWh nachtverbruik op jaarbasis) ...	25
Figuur 17: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	26

Figuur 18: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde elektriciteitsstarief DNB voor elektriciteit voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	27
Figuur 19: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie Ia, 17.500 kWh dagverbruik en 12.500 kWh nachtverbruik op jaarbasis)	28
Figuur 20: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers.....	28
Figuur 21: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)	29
Figuur 22: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik.....	30
Figuur 23: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik	31
Figuur 24: Evolutie van de aardgasprijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis)	31
Figuur 25: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers	32

Voorwoord

In het vorige marktrapport meldden we een achteruitgang van een aantal indicatoren van de concurrentiegraad op de elektriciteits- en aardgasmarkt in Vlaanderen. In deze 2019-editie zien we een terugkeer naar positieve trends. In 2018, een bewogen jaar voor de Vlaamse (retail)markt voor elektriciteit en (in mindere mate) aardgas, verdwenen drie energieleveranciers en kondigden verschillende anderen aan dat zij hun activiteiten op het Vlaamse distributienet moesten afbouwen of geplande activiteiten niet zouden ondernemen.

Een breed aanbod door concurrerende energieleveranciers leidt tot druk op de prijzen en dwingt de leveranciers om een hoog niveau van dienstverlening na te streven. Op die manier leidt concurrentiedruk tot reële voordelen voor de afnemers. De gebeurtenissen in 2018 leidden tot een achteruitgang van indicatoren zoals de HHI-index die we jaarlijks in dit rapport berekenen. In deze editie knoopt deze indicator weer aan bij de trend van afnemende concentratie en dus toenemende concurrentie die het afgelopen decennium kenmerkt.

In 2019 bleek de elektriciteits- en aardgasmarkt in het Vlaamse gewest dynamischer dan ooit. Met 25,77% is de activiteitsgraad veel hoger dan in 2018, toen voor het eerst meer dan 20% van de klanten van elektriciteitsleverancier veranderde. We zien een absoluut record. Niet minder dan 893.142 huishoudelijke en professionele klanten kozen in 2019 voor een nieuwe elektriciteitsleverancier, maar liefst 185.782 meer dan in 2018. Ook voor aardgas was er een absoluut record qua gezinnen en bedrijven die wisselden van aardgasleverancier: 28,52%. Ook dit is een spectaculaire verbetering in vergelijking met het recordjaar 2016 (22,64%). 636.136 huishoudelijke en professionele klanten kozen in 2019 voor een nieuwe aardgasleverancier, 537.009 gezinnen en 99.127 bedrijven.

Ook onze V-test®, de enige niet-commerciële en volledige prijsvergelijkingswebsite in Vlaanderen, brak in 2019 records. De V-test® voor gezinnen werd 670.671 keer uitgevoerd (47% meer dan in 2018) en de professionele V-test® 43.335 (46% meer dan in 2018). Zonder twijfel draagt de V-test® bij aan het recordniveau van switches in 2019.

Ook het feit dat de tweede helft van 2018 een periode van uitzonderlijke stijgingen van de prijzen op de energiemarkten was, zorgde mee voor de afwijkende analyses in het vorige marktrapport. Ook hier zien we in deze editie een welkome trend. Over heel 2019 was de prijstrend neerwaarts gericht. Dit kwam de energieafnemers ten goede in de vorm van lagere contractprijzen. Als VREG stellen we alles in het werk om deze trend te versterken door te wegen op de distributienettarieven. Die daalden in januari 2020 voor het derde jaar op rij voor elektriciteit. Dit is mede dankzij de efficiëntieprikkels die we aan de distributienetbeheerders opleggen. Ook de distributienettarieven aardgas dalen opnieuw, maar beperkter.

De kosten voor de Openbardienstverplichtingen (ODV's) wegen zwaar door op de eindfactuur voor elektriciteit. Dit maakt dat elektriciteit, in het kader van de energietransitie, in een nadelige positie staat t.o.v. andere energievormen, zoals aardgas, stookolie en pellets. We vestigden daar vorig jaar nog eens de aandacht op met ons [rapport](#) van augustus.

We publiceren dit rapport middenin de zware economische impact van de coronacrisis, die alle elektriciteits- en aardgasafnemers, maar zeker ook de energiesector zelf treft. We zullen de situatie natuurlijk van nabij opvolgen en beogen daarbij als altijd een goed werkende elektriciteits- en aardgasmarkt die op lange termijn tastbare voordelen voor de gezinnen en de bedrijven oplevert.

Pieterjan Renier - Algemeen directeur

1 De cijfers achter de energiemarkt in Vlaanderen

Disclaimer: De vermelde cijfergegevens in dit rapport dienen als indicatie voor de werking van de energiemarkt. Aangezien alle cijfergegevens ons doorgestuurd worden door derden, kunnen we echter niet instaan voor de juistheid ervan.

1.1 Indeling afnemers

Elke afnemer van elektriciteit of aardgas in Vlaanderen heeft een toegangspunt met een overeenkomstige EAN-code (European Article Numbering), een 18-cijferig uniek identificatienummer waardoor energieleveranciers of netbeheerders onmiddellijk kunnen zien over welke aansluiting het gaat.

Deze toegangspunten worden verder ingedeeld in vier categorieën:

- De afnemers van wie de meterstanden op afstand worden uitgelezen door gebruik te maken van AMR (Automatic Meter Reading);
- De maandelijks gelezen meters of MMR (Monthly Meter Reading);
- De jaarlijks gelezen meters bij huishoudelijke afnemers (inclusief degene die in 2019 overschakelden naar een digitale meter);
- De jaarlijks gelezen meters bij niet-huishoudelijke afnemers (inclusief degene die in 2019 overschakelden naar een digitale meter), i.e. de afnemers die als onderneming¹ een leveringscontract hebben afgesloten met de elektriciteitsleverancier.

Uit onderstaande Tabel 1 blijkt dat het aantal toegangspunten zowel voor elektriciteit als voor gas gestegen zijn ten opzichte van vorig jaar en daarmee de stijgende trend van de laatste jaren doorgetrokken wordt. Het aantal toegangspunten voor elektriciteit steeg met 1,03%. Deze stijging is vooral te wijten aan een stijging in het AMR-segment en het marktsegment van de jaargelezen huishoudelijke afnemers. Het aantal toegangspunten voor aardgas steeg met 1,92%. Voor aardgas was een stijging merkbaar in alle categorieën. In de logische veronderstelling dat elke afnemer met een aardgasaansluiting ook een elektriciteitsaansluiting heeft, namen bijna 65% van de afnemers van elektriciteit ook aardgas af.

---

¹ Zoals bedoeld in Artikel 2, 3° van de wet van 16 januari 2003 tot oprichting van een kruispuntdatabank voor ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten en houdende diverse bepalingen.

Tabel 1: Indeling elektriciteitsafnemers en aardgasafnemers op 31 december 2018 en 2019 uitgedrukt in aantal toegangspunten²

CATEGORIE	Elektriciteit		Gas	
	2018	2019	2018	2019
AMR	29.621	30.456	728	741
MMR	13.812	13.696	10.563	10.674
Jaargelezen huishoudelijke afnemers	2.797.456	2.832.575	1.897.773	1.939.530
Jaargelezen niet huishoudelijke afnemers	613.732	613.406	309.076	309.690
Totaal	3.454.621	3.490.133	2.218.140	2.260.635

1.2 De totale hoeveelheid geleverde energie in Vlaanderen

1.2.1 Elektriciteit

Ondanks een stijging in het aantal toegangspunten in Vlaanderen, is de totale geleverde hoeveelheid elektriciteit gedaald. In 2019 werd 40,95 TWh geleverd, een opvallende daling van 3,33% ten opzichte van 2018. Deze daling is het gevolg van een vermindering van de geleverde elektriciteit op alle netten, namelijk het transmissie-, het distributie- en het lokaal vervoernet.

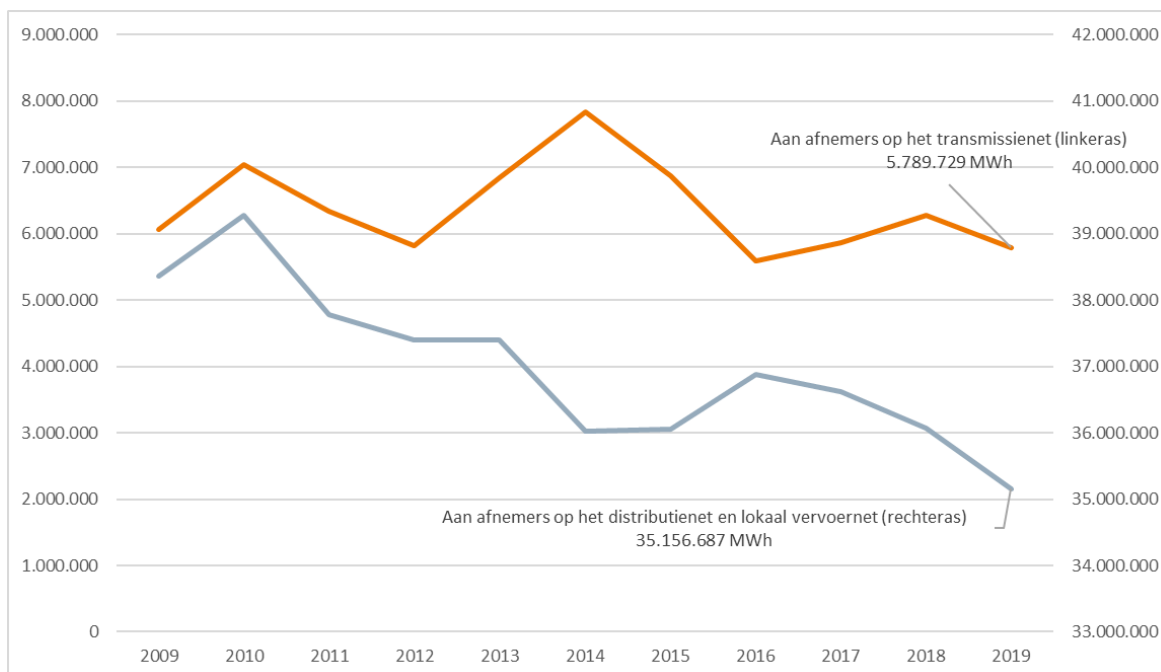
De grootste daling werd opgetekend op het transmissienet, en daarmee wordt de stijgende trend van de laatste jaren doorbroken. Mogelijk is dit het gevolg van een groei in de decentrale productie waarvan de productie onmiddellijk verbruikt wordt.

De geleverde elektriciteit via het distributienet daalt al enkele jaren. Deze neerwaartse trend kan mogelijks verklaard worden door de invloed van lokale productie. Bij lokale productie kan de elektriciteit namelijk ook (deels) ter plaatse verbruikt worden i.p.v. op het distributienet geplaatst te worden. Om bijgevolg de werkelijke hoeveelheid verbruikte elektriciteit te berekenen moet naar de productie-injectiebalans gekeken worden. Gedetailleerde gegevens zijn echter niet altijd beschikbaar, kleinschalige PV-installaties hebben bijvoorbeeld geen aparte injectiemeting en de productiemeting wordt door de eigenaars zelf gedaan, al dan niet gevolgd door het manueel doorgeven van de cijfers. Mocht de daling met zekerheid te wijten zijn aan lokale productie, zou een mogelijke verklaring kunnen zijn dat in de laatste jaren de gelijktijdigheid van het productieverbruik relatief iets hoger lag, m.a.w. dat er relatief minder injectie plaatsvond van de geproduceerde elektriciteit op het net. Echter, andere verklaringen zijn ook mogelijk.

De verdeling van deze totale hoeveelheid geleverde elektriciteit over de verschillende categorieën van toegangspunten is als volgt:

- AMR: 27.116.247 ofwel 66,22%
- MMR: 1.140.054 MWh ofwel 2,78%;
- Jaarlijks gelezen meters bij huishoudelijke afnemers: 8.569.696 MWh ofwel 20,93%;
- Jaarlijks gelezen meters bij niet-huishoudelijke afnemers: 4.120.419 MWh ofwel 10,06%.

² Injectiepunten worden niet meegenomen in de statistieken. Achterliggende toegangspunten op de gesloten distributienetten Brussels Airport en BASF Antwerpen worden wel meegenomen. Achterliggende toegangspunten op een gesloten distributienet worden opgenomen in de statistieken van zodra één of meerdere van de achterliggende afnemers gebruik maakt van het recht op vrije leverancierskeuze en er bijgevolg meer dan één elektriciteitsleverancier actief is op het gesloten net.

Figuur 1: Geleverde elektriciteit via het transmissienet, distributienet en lokaal vervoernet

1.2.2 Aardgas

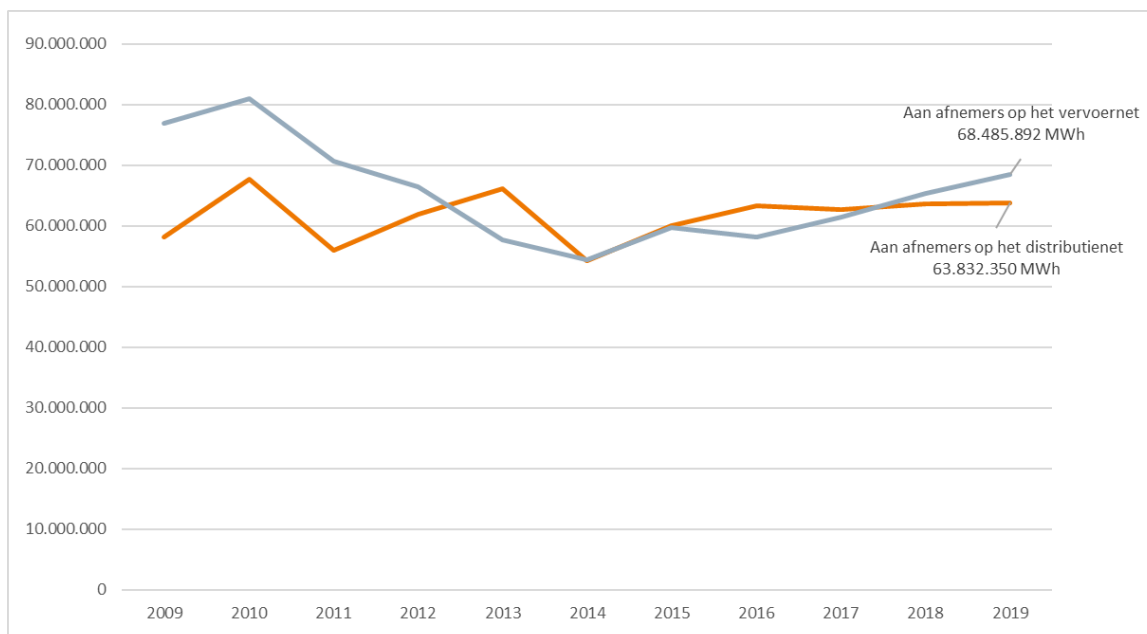
De geleverde hoeveelheid aardgas op het distributienet daarentegen steeg licht ten opzichte van vorig jaar, meer bepaald met 0,36%. Dat is opmerkelijk, aangezien het aantal graaddagen in 2019 licht daalde ten opzichte van vorig jaar (-0,72%), maar kan verklaard worden door de toename in het aantal toegangspunten voor aardgas (Tabel 1).

Sinds eind 2018 bevat deze aardgaslevering (in zeer beperkte mate) ook groen gas. De gft-vergistingsinstallatie van IOK Afvalbeheer in Beerse/Merksplas is sinds 12 november 2018 aangesloten op het aardgasnet van Fluvius. Zo vindt het eerste groen gas in Vlaanderen zijn weg naar de aardgasverbruiker.

Mogelijks spelen ook klimatologische omstandigheden en het effect van energiebesparende maatregelen een grote rol om de evolutie te verklaren. Anderzijds kan ook de economische conjunctuur een rol spelen in het aardgasverbruik, aangezien aardgas een belangrijke energiebron is voor de industrie.

Ten slotte kan de prijs een belangrijke factor zijn om voor een bepaalde energiebron te kiezen. Uit paragraaf 3.2 blijkt dat de aardgasprijs voor zowel gezinnen die verwarmen op aardgas met een doorsnee verbruik als voor kleine professionele afnemers de gemiddelde aardgasprijs eind 2019 ongeveer 20% lager ligt dan eind 2018. Waarschijnlijk kan deze historisch lage prijs de stijging in geleverd aardgas op het distributienet grotendeels verklaren.

Figuur 2: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet^{3 en 4}

2 Energieleveranciers

2.1 Actieve leveranciers

Tot voor kort konden zowel leveranciers met een leveringsvergunning in Vlaanderen als leveranciers die aangemeld waren bij de VREG elektriciteit en/of aardgas leveren aan eindafnemers verbonden aan het distributienet in Vlaanderen. Artikel 4.3.1 van het Energiedecreet bood namelijk tot aan de decreetswijziging van 26 april 2019 een uitzondering op de verplichte voorafgaandelijke toekenning van een leveringsvergunning door de VREG aan leveranciers die al voldeden aan de eisen, gesteld door een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte, de federale overheid of een andere gewestelijke bevoegde overheid in verband met de levering van elektriciteit en/of aardgas. Voor deze leveranciers was het voldoende om een melding te doen bij de VREG. Sinds de decreetswijziging is deze uitzondering niet meer van toepassing en wordt van elke leverancier in Vlaanderen verwacht dat hij na de overgangperiode (6 maanden vanaf inwerkingtreding van het energiedecreet) beschikt over een leveringsvergunning.

2.1.1 Elektriciteit

Eind 2019³ waren er 35 leveranciers met een leveringsvergunning voor elektriciteit in Vlaanderen. Twee leveranciers daarvan waren nieuwe leveranciers die vroeger ook geen melding hadden bij de VREG, 12 waren leveranciers die wel al een melding hadden bij de VREG en bijgevolg in de loop van 2019 de aanvraagprocedure voor een leveringsvergunning doorliepen. Ten opzichte van 2018, toen er nog 43 vergunde of aangemelde leveranciers waren in de markt, is dit een opmerkelijke daling.

³ Momentopname op 31/12/2019.

Van deze 35 leveranciers waren er slechts 2 leveranciers die op 31 december 2019 geen enkel toegangspunt beleverden, ten opzichte van 20 leveranciers het voorgaande jaar. Vijf leveranciers beleverden slechts een zeer beperkt aantal klanten (< 50 toegangspunten), bijvoorbeeld omdat ze enkel aan verwante vennootschappen leverden of omdat ze hun internationale klanten ook in Vlaanderen wilden kunnen beleveren. In 2018 waren dit er drie.

Uit de daling van het aantal leveranciers met een leveringsvergunning voor elektriciteit en de grote daling in het aantal leveranciers die geen toegangspunten beleveren, kunnen we concluderen dat een groot deel van de leveranciers die zich aangemeld hadden bij de VREG, maar hiermee niemand beleverden in Vlaanderen, geen aanvraag indienden om een leveringsvergunning bij de VREG te krijgen.

2.1.2 Aardgas

Ook voor aardgas daalde het aantal leveranciers in de markt, namelijk van 43 (leveringsvergunning en meldingen) in 2018 naar 32 (enkel leveringsvergunning) in 2019. Enerzijds beleverden vier leveranciers geen enkel toegangspunt, een sterke daling ten opzichte van 16 in 2018. Anderzijds waren er ook vier leveranciers die minder dan 50 toegangspunten beleverden. In 2018 waren dit er slechts drie. Ook voor de aardgasmarkt kunnen we er dus van uit gaan dat een groot deel van de leveranciers met enkel een melding bij de VREG die hier niets actief mee deden geen leveringsvergunning hebben aangevraagd na de wetswijziging.

Voor meer informatie over de actieve leveranciers in Vlaanderen verwijzen we u graag door naar het rapport '[Energieleveranciers 2018-2019](#)' dat we begin 2020 publiceerden op onze website, waarin we dieper ingaan op fusies, stopzettingen en de technische en financiële capaciteit van de leveranciers.

2.2 Leverancierswissels

Maandelijks wordt door ons het switchcijfer berekend, dat een rechtstreekse indicator vormt voor de concurrentiegraad in de markt. De wisselactiviteit in de energiemarkt wordt maandelijks opgevolgd door het aantal toegangspunten dat bij de energieleveranciers in de portefeuille zijn bijgekomen te vergelijken met het totaal aantal toegangspunten.

Sinds 13 september 2012 mogen leveranciers niet langer een verbrekingsvergoeding aanrekenen aan gezinnen en KMO's wanneer zij een andere leverancier kiezen of 'switchen'. Zolang de wettelijke opzeggingstermijn van één maand wordt nageleefd, kunnen consumenten dus sneller en eenvoudiger veranderen van elektriciteits- of aardgascontract. Dit kan zonder vrees voor een onvoorziene kost, zelfs bij het niet volledig respecteren van de contracttermijn.

Een belangrijke kanttekening is echter dat leveranciers wel een jaarlijkse vergoeding kunnen aanrekenen. Die wordt doorgaans verrekend volgens het aantal dagen dat u klant bent. Sommige leveranciers rekenen deze vergoeding echter ineens voor een volledig contractjaar aan, ook als u in de loop van het jaar opnieuw van leverancier verandert. In dat geval heeft u natuurlijk een deel van deze vergoeding te veel betaald.

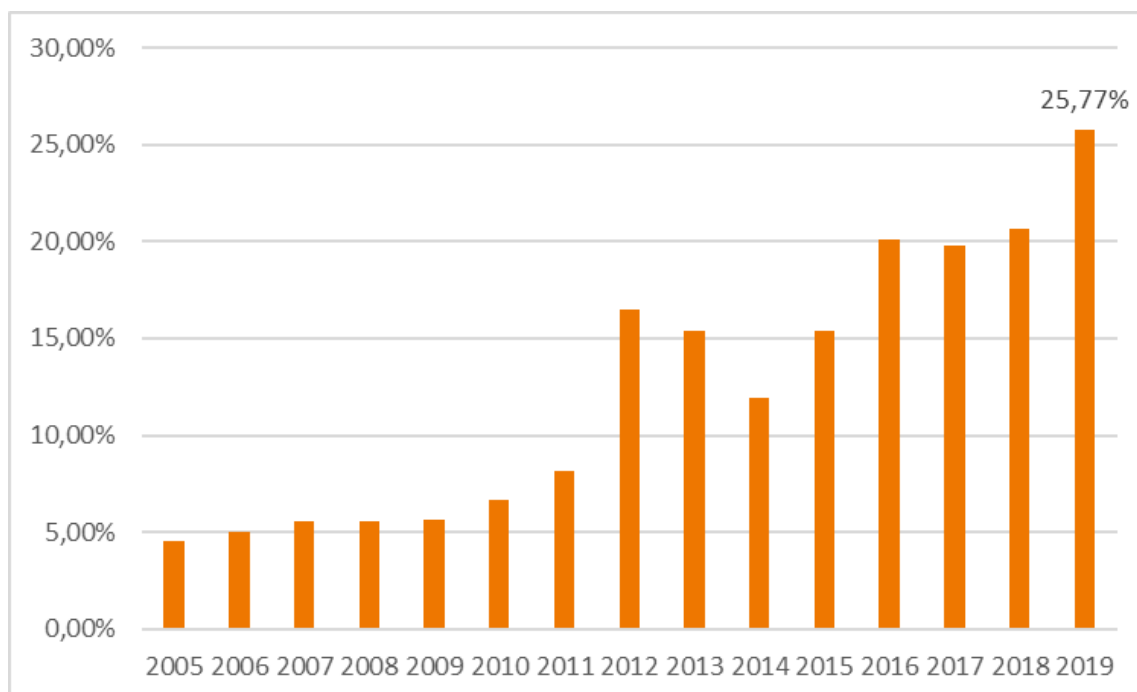
Zowel bij elektriciteit als bij aardgas beïnvloeden verschillende factoren, zoals media-aandacht voor de energiemarkt, prijszetting, wervingsacties en groepsaankopen, meer en meer de beslissing van klanten om van energieleverancier te veranderen. Enerzijds kan een hoog switchcijfer wijzen op een energiemarkt met actieve afnemers die een bewuste leverancierskeuze maken. Anderzijds kan een laag switchcijfer ook wijzen op een algemene tevredenheid van de consument bij hun huidige leverancier. Dit cijfer moet dus met de nodige voorzichtigheid worden bekeken.

Meer gedetailleerde cijfergegevens over het switchingcijfer en de maandelijkse cijfers kunt u raadplegen op de website van de VREG.⁴

2.2.1 Elektriciteit

Figuur 3 geeft door middel van dit ‘switchcijfer’ het relatief aantal veranderingen van elektriciteitsafnemer weer die het gevolg zijn van een keuze van de afnemer. Uit de figuur kan duidelijk worden afgeleid dat er in 2019 sprake is van een absoluut record. Zelfs in september 2019 was de switchgraad al hoger dan deze van heel 2018 (20,63%). Volgens onze jaarlijkse enquêtes is de prijs nog altijd de belangrijkste motivator om van leverancier te veranderen. Maar liefst 82% van de gezinnen, 79% van de kleine bedrijven en 78% van de kmo’s gaven dit als belangrijkste reden om een nieuwe leverancier te kiezen.

De stijging in switching is in 2019 vooral te wijten aan een hoge activiteit in het marktsegment van de huishoudelijke afnemers, met een stijging van ongeveer 30%. De activiteitsgraad van de niet-huishoudelijke markt steeg lichter, meer bepaald met 8%. Vooral in januari en in mei werd vaak van leverancier veranderd.

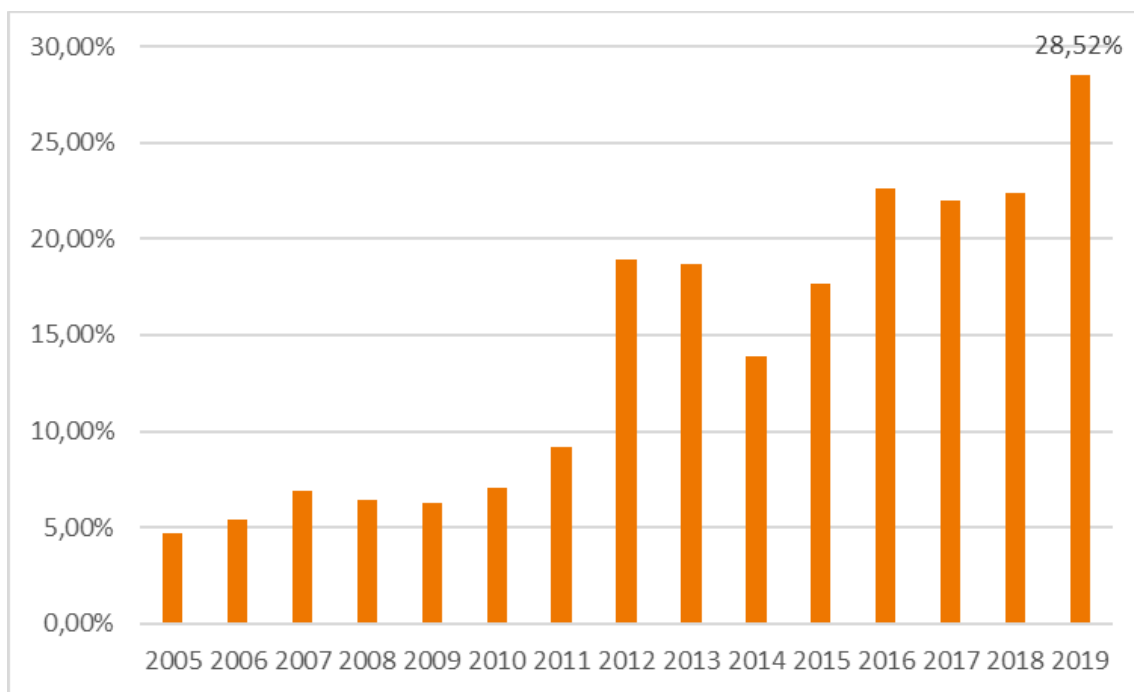

Figuur 3: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%)

⁴ Informatie over switchingcijfers op website VREG: <https://www.vreg.be/nl/aantal-gezinnen-en-bedrijven-dat-van-leverancier-wisselt>

2.2.2 Aardgas

Onderstaande Figuur 4 geeft, analoog aan de indicator voor elektriciteit, grafisch de evolutie van de switchingindicator voor aardgas weer. Deze indicator toont de jaarlijkse relatieve verandering van aardgasleverancier weer die een gevolg is van een bewuste keuze van de afnemer. Ook hier wordt deze indicator berekend om een beeld te krijgen van de activiteitsgraad.

Figuur 4: Jaarlijkse indicator marktdynamiek aardgas (%)

De indicator voor de aardgasmarkt ligt zoals gewoonlijk opnieuw een beetje hoger dan de indicator voor de elektriciteitsmarkt, maar volgt wel dezelfde trend. Ook hier is het duidelijk dat de switchingrate uitzonderlijk hoog is. Ook hier is de sterke stijging te danken aan een hogere activiteit in de markt van huishoudelijke afnemers, namelijk een stijging van 30%. Niet-huishoudelijke afnemers waren 16% actiever dan vorig jaar. Ook voor aardgas waren januari en mei de maanden bij uitstek om te veranderen van leverancier.

2.3 Marktaandelen van de energieleveranciers

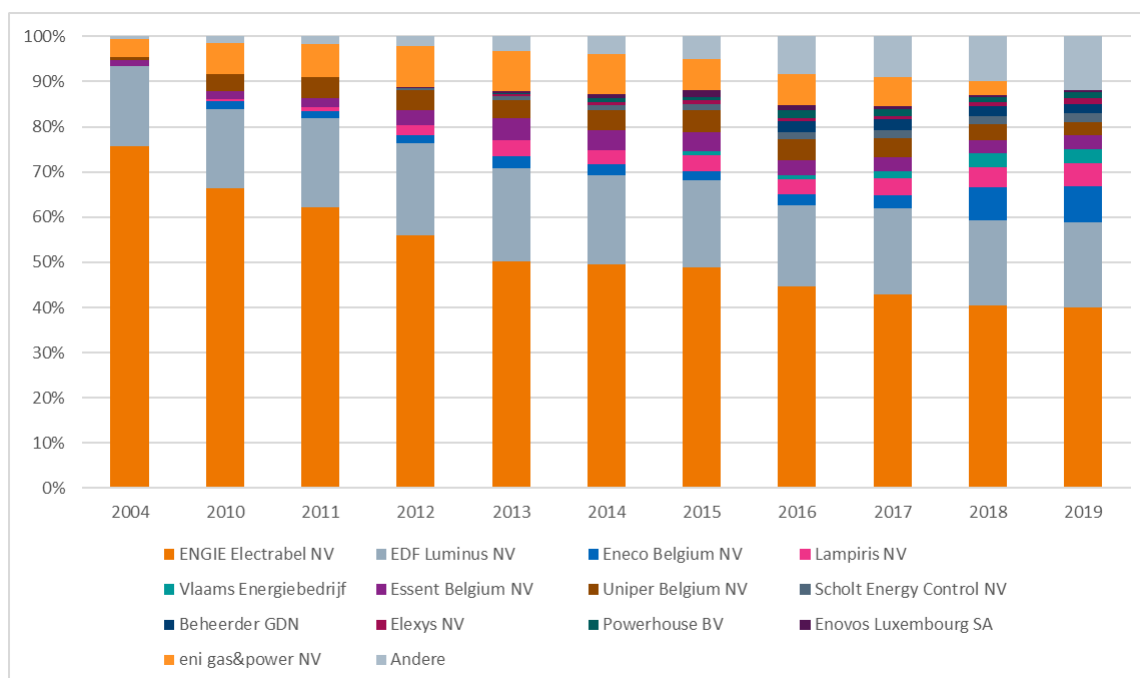
Een ander belangrijk middel om de markt te monitoren zijn de marktaandelen van de energieleveranciers. Deze marktaandelen kunnen op twee verschillende manieren berekend worden, enerzijds op basis van toegangspunten, anderzijds op basis van het volume. De marktaandelen op basis van toegangspunten worden maandelijks berekend, aangezien leveranciers elke maand melden hoeveel toegangspunten ze beleveren. Deze cijfers worden ook afzonderlijk berekend voor de marktsegmenten jaargelezen huishoudelijke afnemers en jaargelezen professionele afnemers. In dit marktrapport kiezen we er echter niet voor om de cijfers van de verschillende marktsegmenten toe te lichten. Deze cijfers worden wel maandelijks geactualiseerd op onze website⁵. De marktaandelen op basis van geleverd volume energie worden jaarlijks berekend, op basis van de allocatiegegevens we ontvangen van Fluvius. Ook

⁵ Marktaandelen van energieleveranciers op website: <https://www.vreg.be/nl/marktaandelen-energieleveranciers>.

hiervan kan de uitsplitsing voor de jaargelezen marktsegmenten op de website worden geraadpleegd.

2.3.1 Elektriciteit

Figuur 5 geeft de verdeling van de marktaandelen weer van de elektriciteitsleveranciers die actief waren in 2019, op basis van de gegevens van de netbeheerder. De marktaandelen zijn dus uitgedrukt in geleverde elektriciteit. Uit de figuur blijkt dat de top drie van 2018 hun podiumplaats in 2019 mag behouden. ENGIE Electrabel leverde, net als alle voorgaande jaren, het grootste volume elektriciteit (39,91%). Luminus volgde met een marktaandeel van 18,93%, een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar. Ten slotte behaalde Eneco Belgium de derde plaats met net geen 8%. Ook voor Eneco Belgium betekende dit een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar. De marktaandelen uitgedrukt in geleverd volume vertonen aan de bovenkant van de markt dus een eerder statisch verloop ten opzichte van vorig jaar.

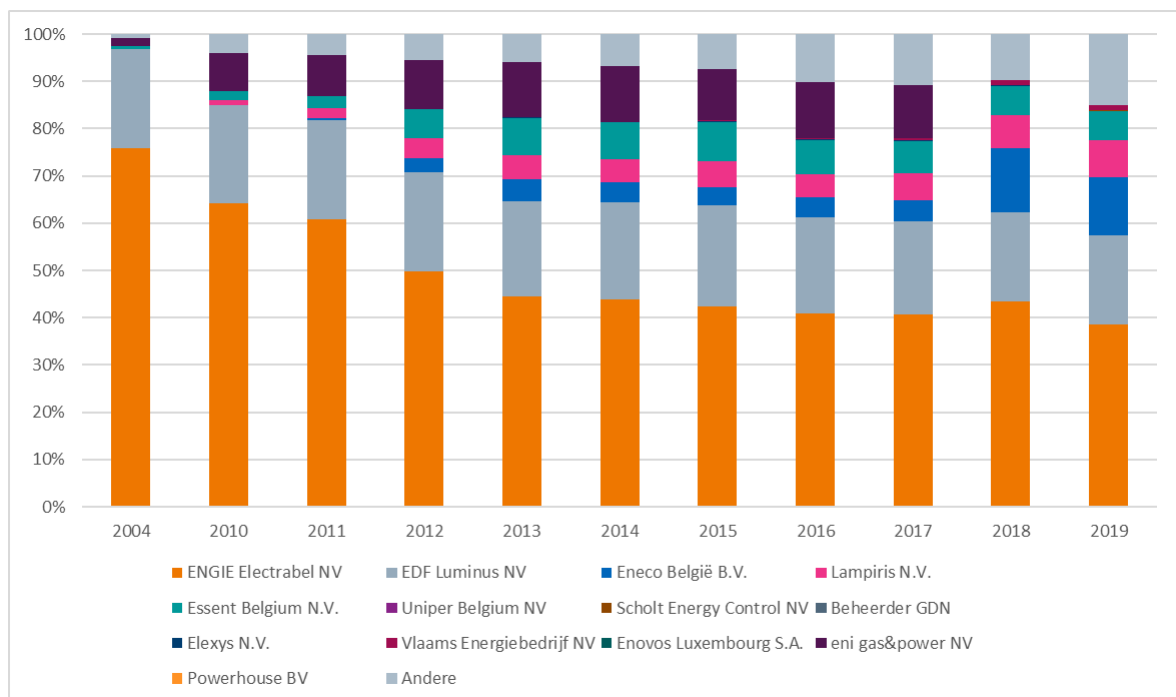
Figuur 5: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in *geleverde elektrische energie* in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet en plaatselijk vervoernet

Daarentegen is er een opvallende stijging van het marktaandeel van de groep 'Andere' in de grafiek. In deze groep worden de marktaandelen van de leveranciers die historisch nooit bij de grootste 10 leveranciers hoorden en een marktaandeel hebben kleiner dan 1% gebundeld. Bij de marktaandelen uitgedrukt in geleverde elektriciteit stijgt het aandeel van 'Andere' van 9,81% in 2018 tot 11,90% in 2019. Dit kan er dus op wijzen dat er enerzijds meer leveranciers op de markt zijn gekomen en dat die anderzijds ook een groter aandeel vertegenwoordigen. Dat de kleinere partijen samen steeds een groter marktaandeel hebben, betekent mogelijks dat het wel interessant is om als kleine speler in de elektriciteitsmarkt toe te treden. Een kanttekening hierbij is echter dat het leveringsjaar 2020 van start is gegaan met een moeilijke periode wegens de coronacrisis en dit het enthousiasme van potentiële nieuwe kleine leveranciers kan drukken. Voor

meer details over de evolutie van de leveranciers op de elektriciteitsmarkt verwijzen we u graag door naar het rapport '[Energieleveranciers 2018-2019](#)' dat we begin 2020 publiceerden op onze website, waarin we dieper ingaan op fusies, stopzettingen en de technische en financiële capaciteit van de leveranciers.

Zoals eerder vermeld berekenen we ook marktaandelen op basis van het aantal toegangspunten dat een elektriciteitsleverancier beleverde op 31 december 2019. Figuur 6 toont opnieuw de evolutie van de marktaandelen van de elektriciteitsleverancier, maar dan uitgedrukt in totaal aantal elektriciteitsafnemers. Dit marktaandeel blijkt een minder statisch verloop te kennen.

De top drie blijft hier ook dezelfde als vorig jaar, maar de marktaandelen van de grootste partijen dalen wel. Het marktaandeel van Engie Electrabel daalt van 43,38% in 2018 naar 38,59% in 2019. Luminus houdt beter stand, maar maakt ook een lichte daling door. Ook het marktaandeel van Eneco België daalt licht, namelijk van 13,47% naar 12,42%. Mogelijk verloren de grote partijen in 2019 dus het vertrouwen van vooral een aantal kleine elektriciteitsafnemers, aangezien het marktaandeel uitgedrukt in toegangspunten (sterker) daalde dan het marktaandeel uitgedrukt in geleverde elektriciteit.

Figuur 6: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in *totaal aantal elektriciteitsafnemers*

Ten slotte geeft Tabel 2 de positie weer van de elektriciteitsleverancier in hun historisch netgebied. Sinds eind 2012 zijn er namelijk geen afnemers van elektriciteit of aardgas meer die aan standaardvoorwaarden beleverd worden. Alle standaardleveranciers beslisten eind 2012 om deze klanten dezelfde voorwaarden als die van hun meest populaire contract aan te bieden. Het marktaandeel van de leveringen onder de merknaam Luminus kan sinds de fusie met SPE niet meer eenduidig worden bepaald. Noch City Power, noch SPE, kregen in het verleden klanten toegewezen in een of ander netgebied. Daarom wordt het marktaandeel van Luminus NV in zijn geheel vermeld.

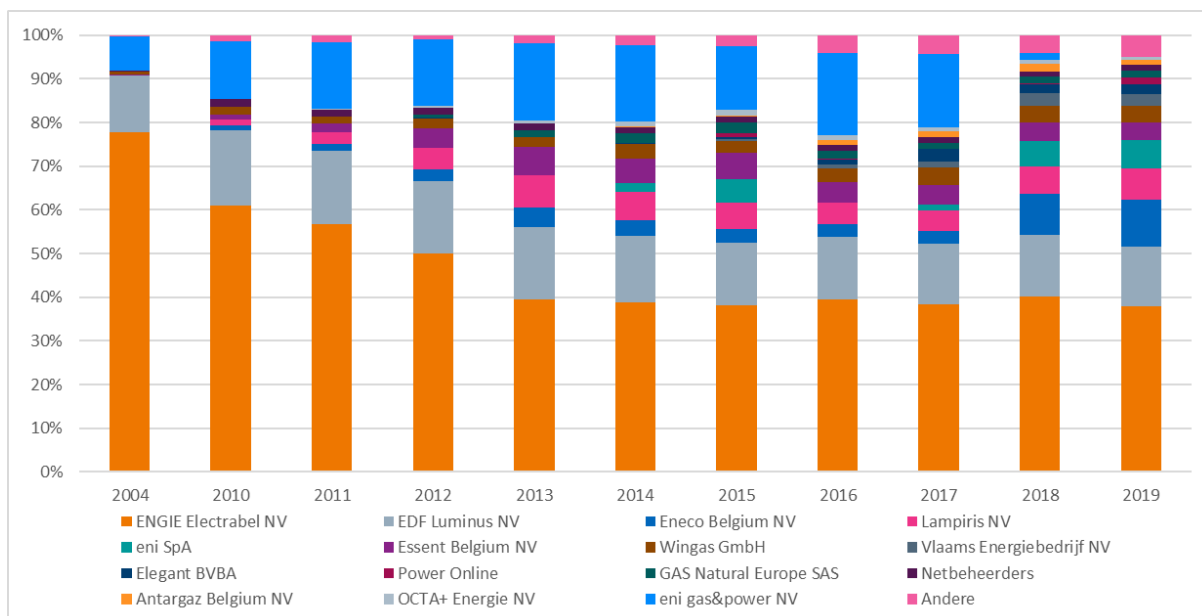
Tabel 2: Marktaandeel 2018 en 2019 van de historische leveranciers in de historische distributienetgebieden, uitgedrukt in geleverde elektriciteit

	NETGEBIED(EN) MET ALS HISTORISCHE LEVERANCIER	ENGIE Electrabel N.V.	EDF Luminus N.V.	Overige leveranciers + ANB	TOTAAL
2018	"netgebied" ENGIE Electrabel N.V.	44,97%	17,29%	37,74%	100%
	"netgebied" EDF Luminus N.V.	23,61%	33,32%	43,07%	100%
2019	"netgebied" ENGIE Electrabel N.V.	44,35%	16,23%	39,42%	100%
	"netgebied" EDF Luminus N.V.	25,48%	30,12%	44,39%	100%

Uit Tabel 2 blijkt dat de trend van de voorbije jaren zich verder zet. Zowel ENGIE Electrabel als Luminus verloren aandeel in hun respectievelijk historisch wingebied. Desondanks blijven hun aandelen daar wel nog steeds opmerkelijk hoog. ENGIE Electrabel bezit nog 44,35% van de aandelen in zijn historisch wingebied en Luminus 30,12%. Dat is opvallend, aangezien uit onze jaarlijkse Marktmonitor blijkt dat gemiddeld 67% van de gezinnen en 68% gemiddeld één keer of meer overstapte van leverancier.

2.3.2 Aardgas

Figuur 7 toont de marktaandelen van de leveranciers actief in de aardgasmarkt, uitgedrukt in geleverd aardgas in 2019. In tegenstelling tot de eerder stabiele situatie bij elektriciteit, is er bij aardgas wel sprake van uitgesproken dynamiek. Het aandeel van de grootste speler ENGIE Electrabel daalt van 40,14% in 2018 naar 37,87% in 2019. Ook de tweede grootste speler op de energiemarkt, Luminus, ziet zijn aandeel dalen van 14,10% naar 13,74%. Ten slotte stijgt het marktaandeel van Eneco Belgium licht van 9,53% naar 10,60%. Net zoals bij elektriciteit domineren dezelfde drie leveranciers het grootste deel van de markt. Dat is logisch, aangezien uit de enquêtes voor het Marktmonitorrapport in 2019 blijkt dat 92% van de gezinnen, 82% van de kmo's en 90% van de kleine bedrijven en dezelfde leverancier heeft voor elektriciteit als voor aardgas.

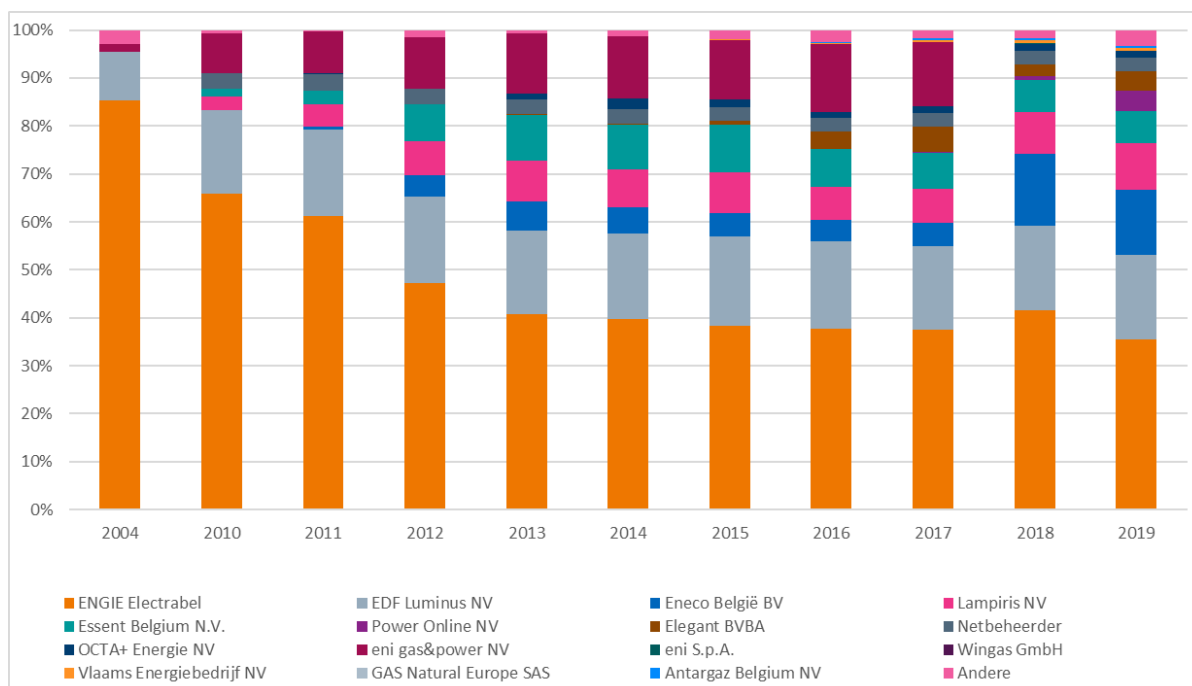
Figuur 7: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in *geleverd aardgas* in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet en plaatselijk vervoernet

Ook bij aardgas is er een groep ‘Andere’ waarin we de leveranciers die nooit één van de grootste 10 waren en die in 2019 ook een marktaandeel hadden kleiner dan 1% indelen. Dit aandeel is ongeveer de helft van het aandeel bij elektriciteit, namelijk 4,89%. Het lage marktaandeel voor ‘Andere’ bij aardgas is omdat er minder spelers actief zijn op de aardgasmarkt en dus minder leveranciers in de groep terecht komen.

Vervolgens worden de marktaandelen van aardgasleveranciers ook berekend op basis van het aantal toegangspunten. Het gaat hier om de totale markt, dus zowel om afnemers met een automatisch gelezen, maandelijks gelezen als jaarlijks gelezen meter en zowel om professionele als huishoudelijke afnemers.

Opmerkelijk in de resultaten van deze berekeningswijze, zoals weergegeven in Figuur 8, is dat het marktaandeel van Engie Electrabel nog sterker daalt. Waar de grootste speler in 2018 nog 41,58% van het marktaandeel bezat, is dat eind 2019 nog maar 35,58%. Opnieuw is hier de conclusie dat Engie Electrabel waarschijnlijk vooral kleinere afnemers verloor uit hun klantenportefeuille, aangezien het marktaandeel op basis van geleverd aardgas minder sterk daalde dan hun aandeel op basis van aantal toegangspunten. Het aandeel van Luminus blijft wel vrij stabiel, een lichte daling van 17,67% naar 17,50%. Ook het aandeel van Eneco België daalt licht ten opzichte van vorig jaar, namelijk van 14,91% naar 13,63%.

Het marktaandeel van de kleinste spelers, meer bepaald diegene met een marktaandeel kleiner dan 1% én diegene die nooit tot de top 10 grootste leveranciers behoorden, is wel gestegen. Het marktaandeel van de groep ‘Andere’ steeg van 1,26% in 2018 naar 3,42% in 2019. Ook hier daalt het aandeel van de grootste spelers dus ten voordele van de kleine leveranciers.

Figuur 8: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers

Ten slotte toont Tabel 3, analoog aan de tabel bij elektriciteit, de marktaandelen van de historische leveranciers in hun respectievelijk historisch distributiegebied. Deze marktaandelen

werden berekend op basis van geleverd aardgas. In tegenstelling tot vorig jaar, waar het aandeel van zowel Engie Electrabel als het aandeel van Luminus steeg ten opzichte van het voorgaande jaar, zijn de marktaandelen in hun historisch netgebied in 2019 voor beide leveranciers gedaald. Het aandeel van Engie Electrabel in zijn historisch netgebied daalde met meer dan 2%. Het aandeel van Luminus daalde met ongeveer 1,2%. Door een significante stijging in het marktaandeel van de overige leveranciers in de historische netgebieden van Luminus en Engie Electrabel kunnen we besluiten dat vooral de kleinere leveranciers hiervan profiteren.

Tabel 3: Marktaandeel 2018 en 2019 van de historische leveranciers in de historische distributienetgebieden, uitgedrukt in geleverd aardgas

	NETGEBIED(EN) MET ALS HISTORISCHE LEVERANCIER	ENGIE Electrabel N.V.	EDF Luminus N.V. = Luminus + SPE + City Power	Overige leveranciers + ANB	Totaal
2018	Electrabel Customer Solutions NV	43,84%	11,68%	44,47%	100%
	EDF Luminus NV	21,06%	26,66%	52,29%	100%
2019	Electrabel Customer Solutions NV	41,68%	11,45%	46,87%	100%
	EDF Luminus NV	18,56%	25,48%	55,95%	100%

2.4 Herfindahl-Hirschman index (HHI)

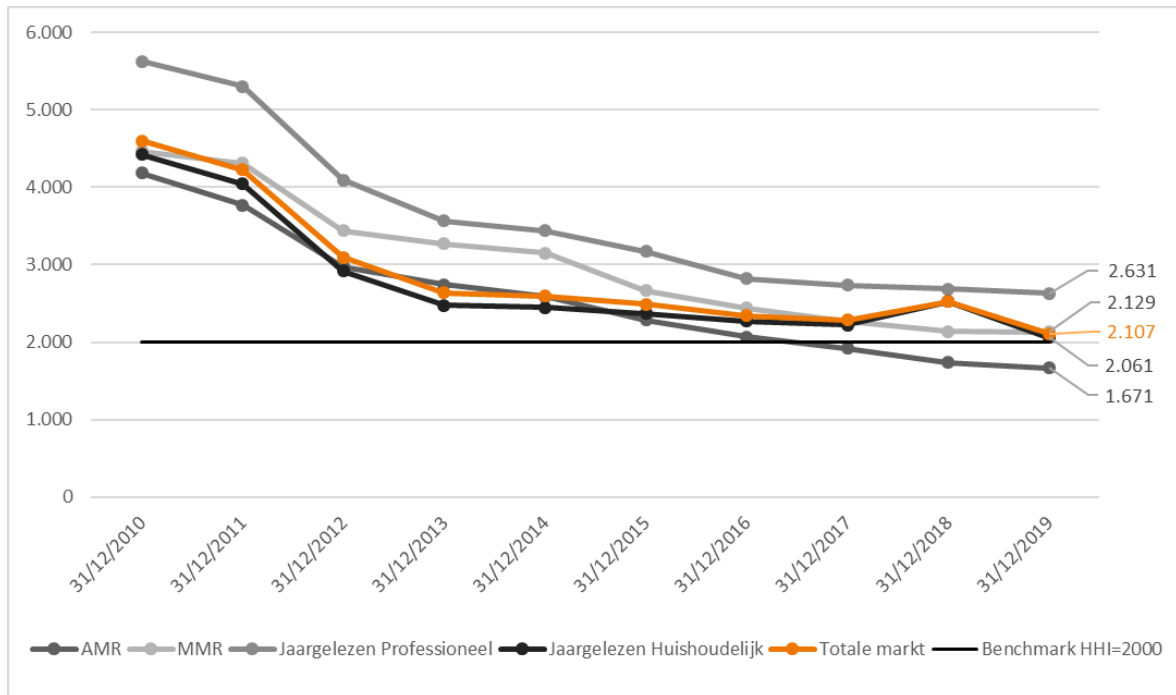
Jaarlijks gebruiken we de Herfindahl-Hirschman index (HHI) om de concentratiegraad in de energiemarkt te beoordelen. De HHI houdt rekening met het aantal aanbieders, alsook met hun grootte en kan variëren tussen 0, perfecte competitie, en 10.000, een perfect monopolie. Markten met een HHI onder de 2.000 worden beschouwd als concurrentieel, stijgt de HHI daarentegen boven 2.500 dan kan dit wijzen op zware risico's voor de marktwerking.

Voor meer details over de berekeningsmethode van de Herfindahl-Hirschman index verwijzen we naar Bijlage 1.

2.4.1 Elektriciteit

Figuur 9 toont de evolutie van de HHI in het laatste decennium, berekend op basis van aantal toegangspunten. Na de opmerkelijke en atypische stijging van de HHI in het marktsegment van de jaargelezen huishoudelijke afnemers in 2018, en bijgevolg ook in de totale markt, daalt de HHI in 2019 opnieuw richting benchmark. Er is sprake van een daling in de HHI bij alle categorieën, maar vooral bij de jaargelezen huishoudelijke afnemers (-18,29%). Dit doet ook de index in de totale markt sterk dalen (-16,55%). Dit wijst er op dat het opkomen van enkele nieuwe spelers in 2019 en verschuiving in marktaandelen naar de kleinere energieleveranciers de concurrentieproblematiek van 2018 heeft kunnen herstellen. Anderzijds stellen we vast dat voorlopig enkel de categorie van AMR meters al een HHI onder de benchmark van 2.000 bereikt.

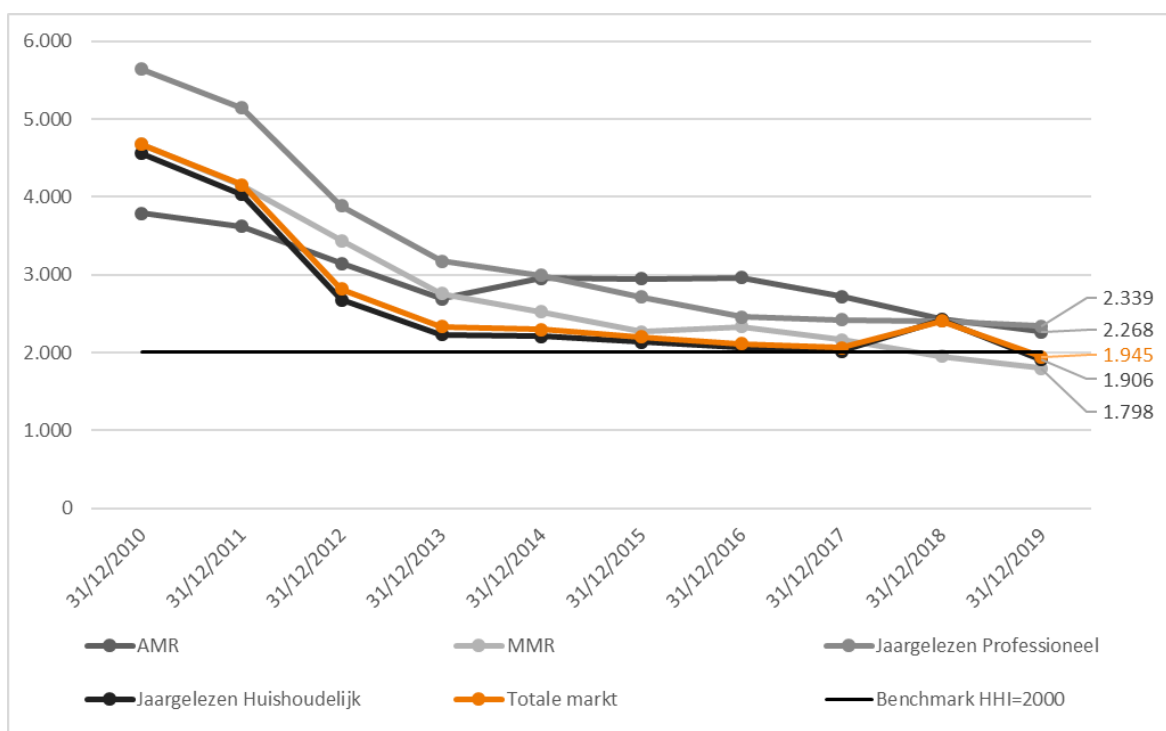
De HHI-index kan vervolgens ook berekend worden op basis van het geleverd volume elektriciteit. Voor de totale markt ligt dit op 2.106 en daalt dus ook sterk ten opzichte van vorig jaar (2.178). Hiermee volgt de index op basis van geleverd volume energie dus dezelfde lijn als deze op basis van aantal toegangspunten.

Figuur 9: Verloop HHI elektriciteit (obv. toegangspunten)

2.4.2 Aardgas

Figuur 10 toont een gelijkaardige evolutie in de HHI voor aardgas als voor elektriciteit, alleen is de daling van de index hier nog sterker. Voor aardgas daalt de HHI-index in het marktsegment van de jaargelezen huishoudelijke afnemers met 21% en bijgevolg ook de HHI voor de totale markt met 19%. In de aardgasmarkt daalt de HHI net onder de kaap van 2.000 en bereikt daarmee een historisch laag niveau. Ook in de aardgasmarkt kunnen we stellen dat de negatieve evolutie in 2018 hersteld werd in 2019.

Figuur 10: Verloop HHI aardgas (o.b.v. toegangspunten)

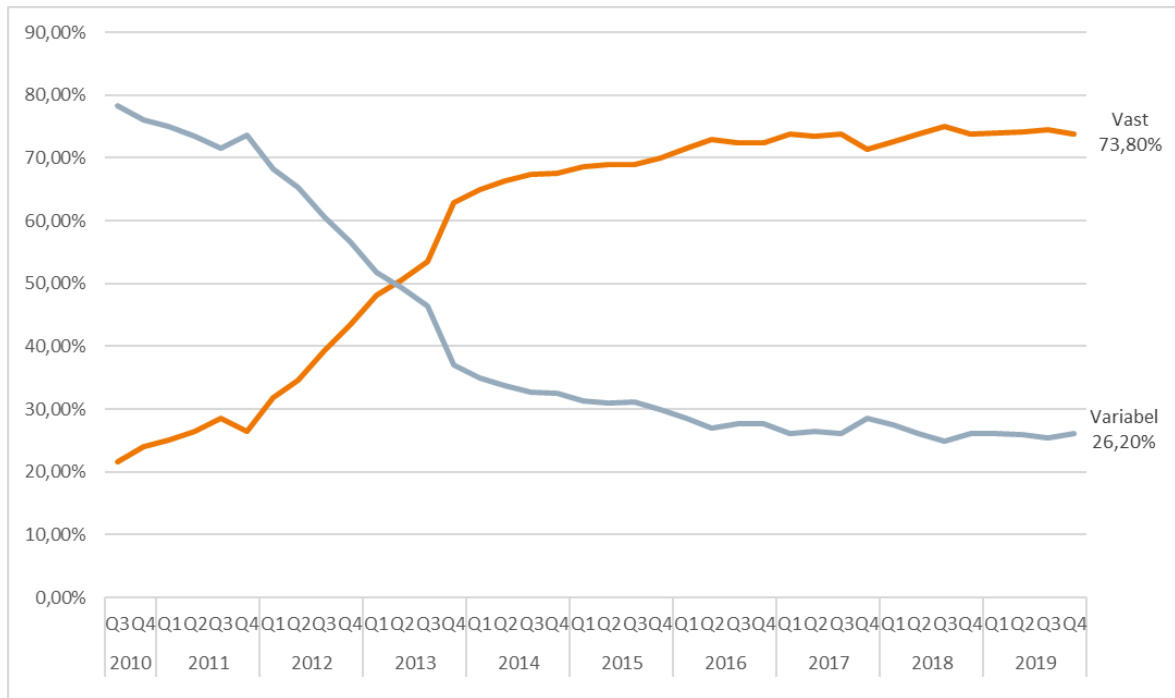
2.5 Productaanbod

Ten slotte kan men bepaalde evoluties in de markt ook bekijken door naar het soort aangeboden contracten te kijken. Contracten of producten kunnen op verscheidene manieren van elkaar verschillen. In dit marktrapport lichten we twee kenmerken toe, namelijk de formule van een contract (vast of variabel) en de groenheid ervan.

2.5.1 Vast of variabel

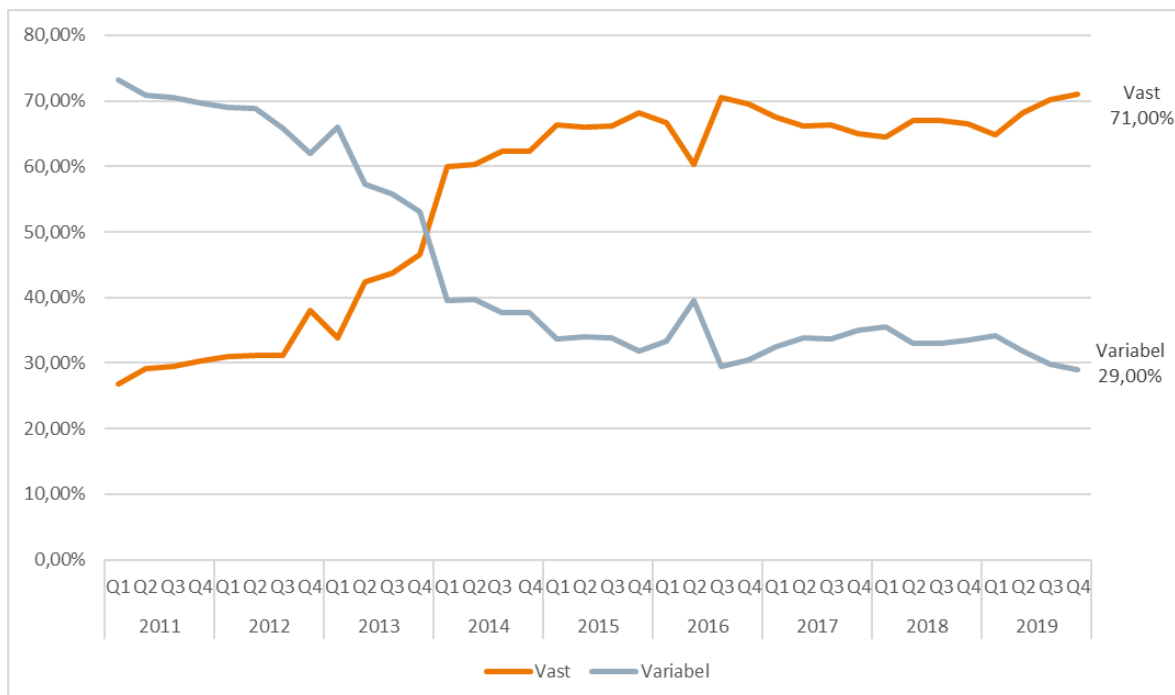
2.5.1.1 Elektriciteit

Wanneer een consument een contract aangaat bij een leverancier, dan kan hij of zij kiezen voor een contract met een vaste energieprijs of een variabele energieprijs. Figuur 11 toont de evolutie in de keuze van de huishoudelijke afnemers tussen een vast of een variabel contract bij een elektriciteitsleverancier. Daaruit blijkt dat vóór 2013 een variabel contract vaker verkozen werd dan een vast contract. In 2013 gebeurde een omschakeling en vanaf toen kozen gezinnen vaker voor een vast contract. In 2019 koos maar liefst 73,80% van de gezinnen voor een vast contract. Dat strookt ook met de resultaten uit onze marktmonitorenquête in 2019, waar 75% van de gezinnen aangeeft een vast contract te kiezen. Vooral zekerheid en de prijs zijn de belangrijkste overwegingen hiervoor.

Figuur 11: Type elektriciteitscontracten HH

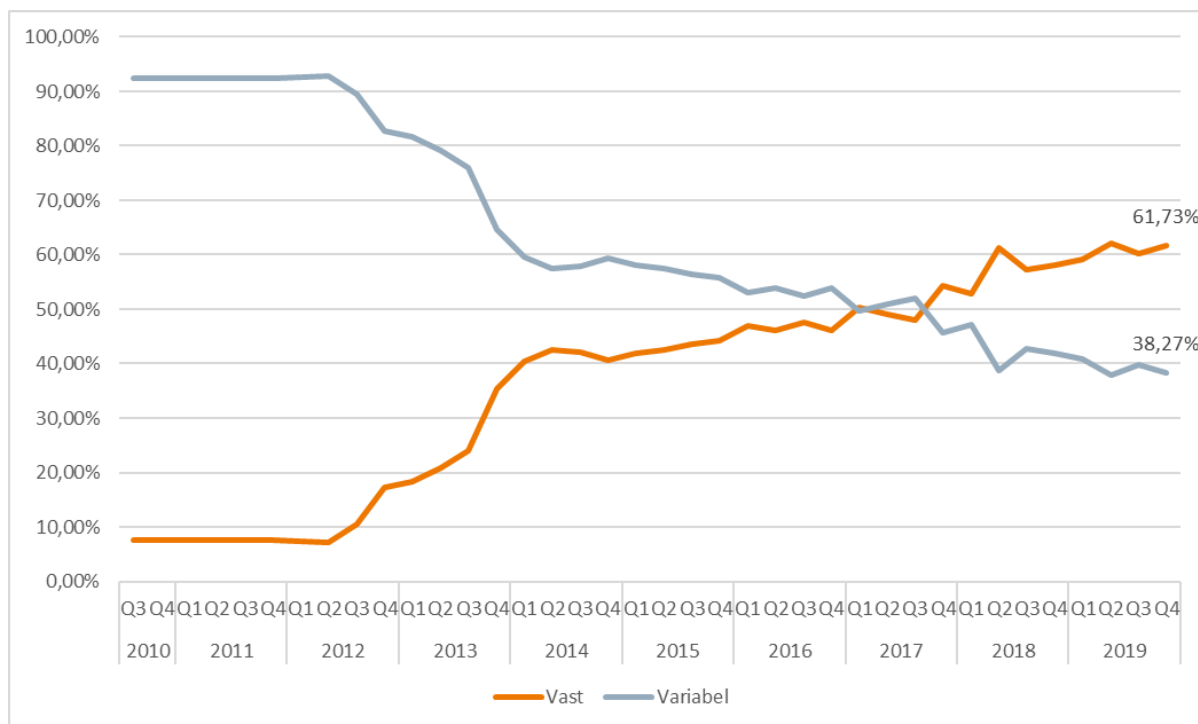
Ook bij de kleinzakelijke afnemers deed dezelfde omschakeling zich voor, al kwam die net iets later dan bij de gezinnen. Figuur 12 toont dat in 2019 71% van de kleinzakelijke afnemers koos voor een vast contract. Ook dit resultaat komt overeen met de enquête uit de marktmonitor. Daaruit bleek namelijk dat ook 71% een vast contract verkoos. Ook hier waren de belangrijkste argumenten de prijs en zekerheid.

Figuur 12: Type elektriciteitscontracten KZ

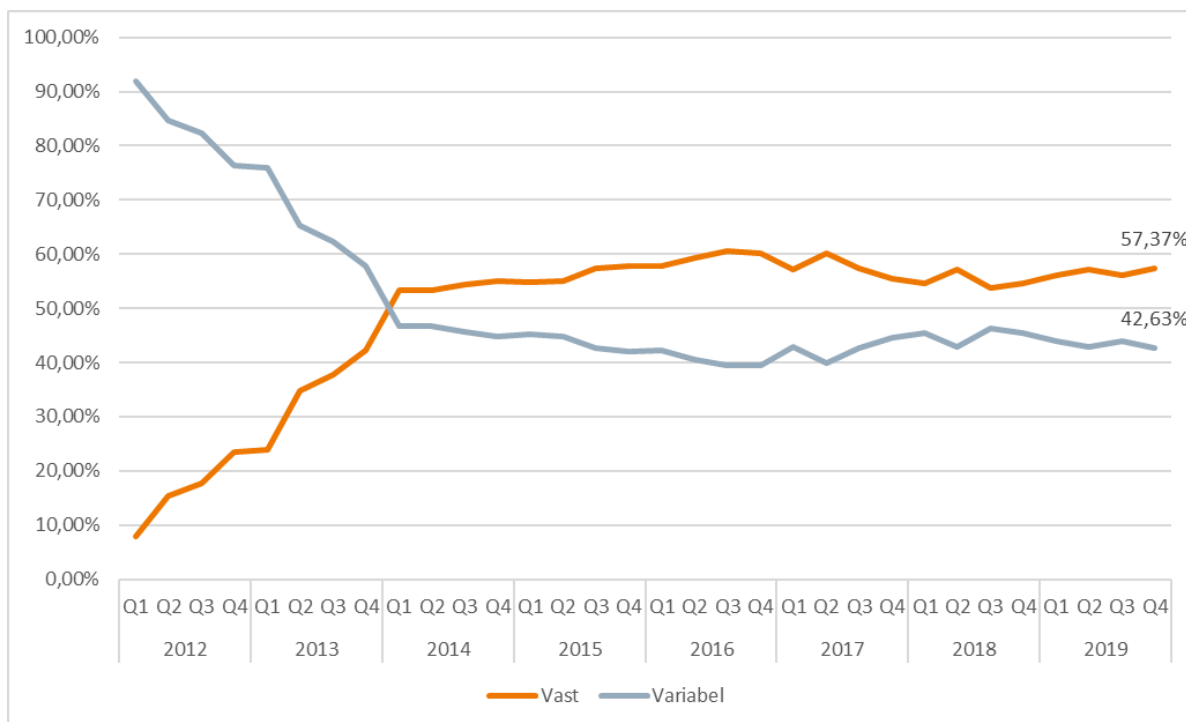
2.5.1.2 Aardgas

Dezelfde analyse werd ook gedaan voor aardgas. Figuur 13 toont de type aardgascontracten die door huishoudelijke afnemers in het laatste decennium gekozen werden. Ook hier werd in 2019 eerder voor een vaste energieprijs gekozen. Voor aardgas zijn de vaste contracten pas in 2017 populairder geworden dan de variabele prijscontracten.

Figuur 13: Type aardgascontracten HH

Figuur 14 toont de keuzes van de kleine professionele afnemers voor hun aardgascontract. Opmerkelijk is dat daar de omschakeling naar een grotere populariteit voor de vaste contracten wel in 2013 valt en ze bijgevolg de evolutie van elektriciteitsmarkt volgen. Daarna is de stijging echter minder fors gegaan dan bij de huishoudelijke afnemers, het aantal kleinzakelijke afnemers dat voor een vast contract koos in 2019 ligt namelijk lager dan bij de huishoudens (57,37%).

Figuur 14: Type aardgascontracten KZ

We kunnen dus concluderen dat zowel voor elektriciteit als aardgas en zowel door gezinnen als bedrijven een vast contract geprefereerd wordt boven een met variabele energiecomponent. De consument kiest voor zekerheid in de factuur eerder dan een mogelijk voordeel van volatiliteit in de prijzen.

2.5.2 Groen of grijs?

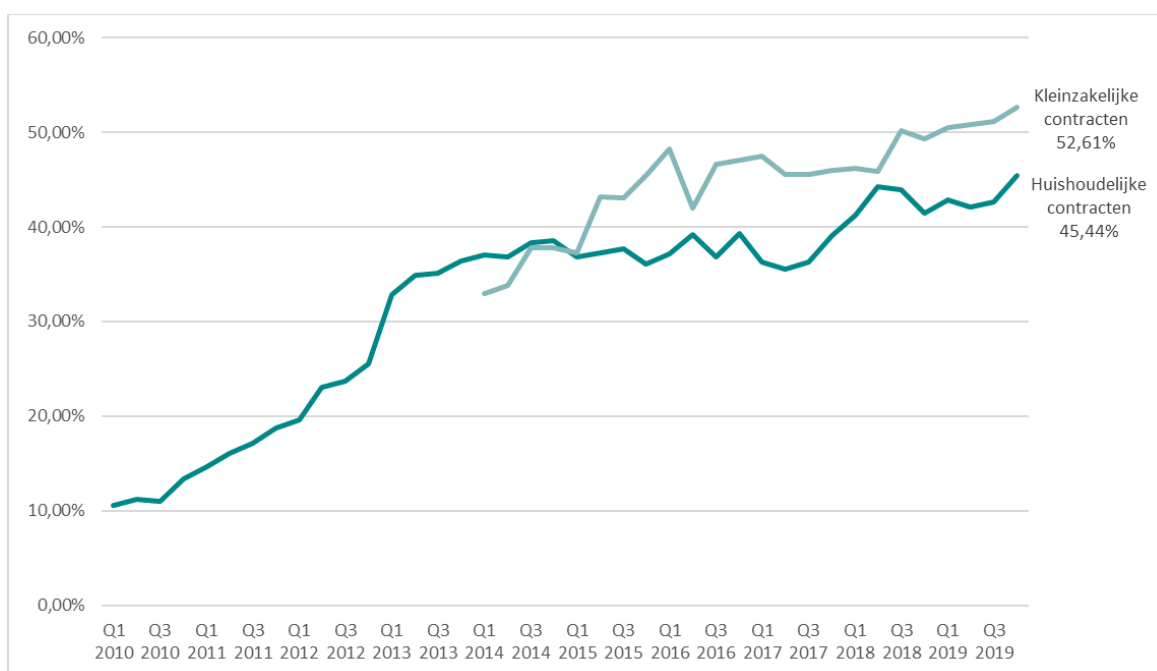
Een andere manier om een contract te kiezen is de gewenste herkomst van de geleverde elektriciteit. Door een groeiende bewustheid rond de klimaatproblematiek zoeken energieafnemers hoe ze een steentje kunnen bijdragen. Een mogelijkheid is het aangaan van een groen contract. Verschillende leveranciers profileren zich dan ook als groene leverancier, met steeds nieuwe concepten. Voorbeelden daarvan zijn coöperatieven die burgers verenigen om samen te investeren in hernieuwbare energie waarbij alle aandeelhouders mede-eigenaar van de productie-installaties. Verder zijn er ook leveranciers die specifiek Vlaamse of Belgische elektriciteit verkopen. Sommige gaan nog iets verder en verkopen elektriciteit van de door jou gekozen lokale, groene opwekkers. De keuzemogelijkheden voor een groene leverancier zijn uitgebreid en groeien.

We spreken over groene elektriciteitscontracten als de geleverde stroom gedekt is door garanties van oorsprong ingeleverd bij de VREG. Een garantie van oorsprong is een bewijsstuk waarmee men kan aantonen dat 1 MWh energie (electriciteit, gas, warmte of koud) werd opgewerkt uit hernieuwbare energiebronnen (waterkracht, windenergie, zonne-energie, biomassa). Elke elektriciteitsafnemer kan op onze website checken of de leverancier ook werkelijk voor zijn of haar verbruik de nodige garanties van oorsprong indiende.⁶

⁶ <https://www.vreg.be/nl/controleren-hoe-groen-uw-stroom-groencheck>

Dat de leveranciers hierop inspelen, vertaalt zich duidelijk in de cijfers. Figuur 15 toont een duidelijk stijgende evolutie van het aantal groene contracten op de markt. Voor kleinschalige professionele afnemers waren eind 2019 52,61% van de aangeboden contracten groen. Voor huishoudelijke afnemers waren dit er 45,44%.

De grootste stijging was vooral merkbaar tussen 2010 en 2013. Dit is waarschijnlijk te wijten aan de indirecte subsidie die toen onder de vorm van een vrijstelling van een aantal onderdelen van de federale bijdrage werd toegekend en die er tot en met 2012 voor zorgde dat een groen contract een prijsvoordeel had ten opzichte van een grijs contract. Anderzijds spelen ook groepsaankopen een rol in de verkoop van groene elektriciteit. De elektriciteit die verkocht wordt via een groepsaankoop is doorgaans groen.

Figuur 15: Groene contracten op de huishoudelijke en de kleinzakelijke markt

3 Elektriciteits- en aardgasprijzen

Om de transparantie van de energiemarkt in Vlaanderen te verhogen, volgen we de evolutie van de elektriciteits- en aardgasprijzen voor huishoudelijke en kleine professionele afnemers nauw op en informeren we hierover via de [VREG website](#) en rapporten zoals dit Marktrapport.

De prijsgegevens⁷ in dit rapport gaan tot eind 2019 en zijn gebaseerd op de gegevens die de verschillende energieleveranciers overmaakten voor de V-test^{®8}, de module die de gezinnen en kleine professionele elektriciteits- en aardgasafnemers⁹ in Vlaanderen toelaat om de aangeboden contracten te vergelijken op vtest.vreg.be. De werkwijze wordt verduidelijkt in Bijlage 2, de gebruikte terminologie rond de typeafnemers in Bijlagen 3 en 4.

Bij de berekening van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten voor de gezinnen laten we de sociale maximumprijs en het elektriciteits-/aardgastarief DNB¹⁰ buiten beschouwing. Voor de maandelijkse bepaling van het contract met de laagste elektriciteitsprijs voor dit segment laten we ook de contracten waarvoor een aandeel moet gekocht worden, de contracten waarop enkel eigenaars van zonnepanelen en de contracten waarop enkel eigenaars van een elektrisch voertuig kunnen intekenen buiten beeld. Voor de kleine professionele elektriciteitsafnemers zijn het de laatste drie soorten contracten die we hiervoor niet in aanmerking nemen.

3.1 Evolutie van de elektriciteitsprijzen

In de grafieken houden we geen rekening met het [prosumentarief](#).

3.1.1 Huishoudelijke afnemers

We veronderstellen dat alle gezinnen [gedomicilieerd](#) zijn.

⁷ De prijzen voor huishoudelijke afnemers zijn inclusief btw. De prijzen voor kleine professionele afnemers zijn exclusief btw. Vanaf oktober 2018 vond er een methodologiewijziging plaats in de berekeningswijze van de energiecomponent van de variabele contracten. Daar waar we bij de berekening van de energiecomponent van de contracten met een variabele energiecomponent sinds januari 2014 naast de gekende indexatieparameterwaarden ook rekening hielden met forwardnoteringen – conform Bijlage B van het Charter voor goede praktijken voor prijsvergelijkingswebsites van de CREG, zie http://www.creg.be/sites/default/files/assets/Varia/charter_voor_goedepraktijken.pdf - om seizoenschommelingen uit te vlakken bij de berekening van de jaarlijkse kostprijs, rekenen we sinds oktober 2018 enkel met de meest recent gekende waarde van de indexatieparameter die van toepassing is. Het vermelde Charter werd op 5 juli 2018 door de CREG aangepast via Beslissing (B)1614, waardoor vanaf 1 oktober 2018 o.a. de berekeningswijze wijzigde voor het schatten van de jaarkost voor contracten met een variabele energiecomponent.

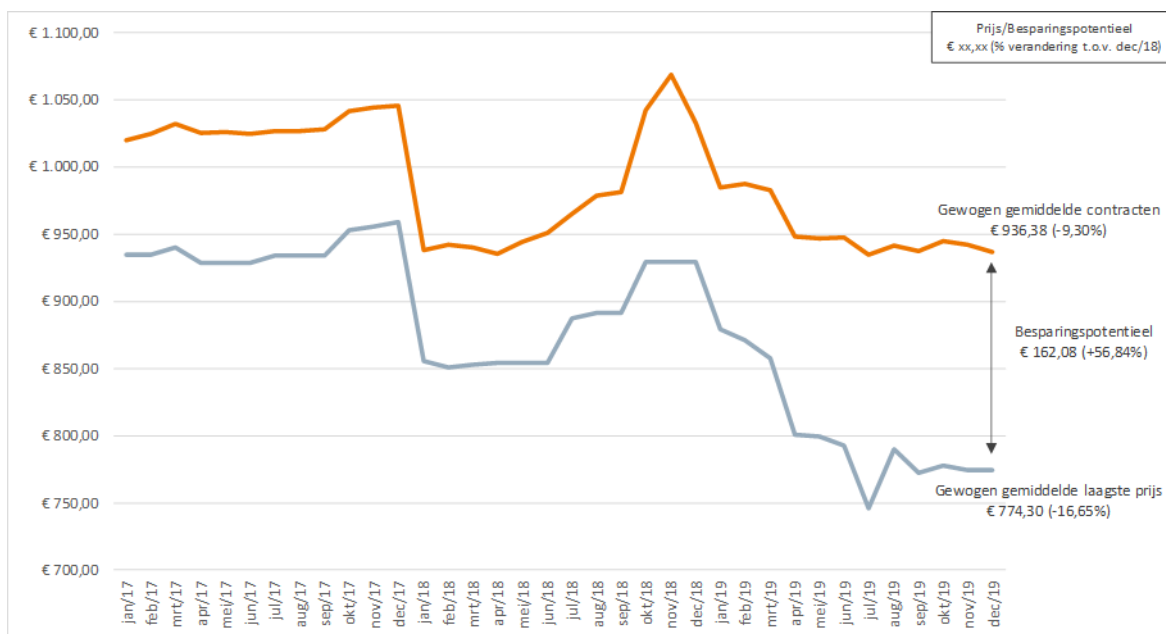
⁸ Voor de maanden september t.e.m. december 2017 houden we in dit prijzenrapport rekening met de Bijdrage Energiefonds zoals ze in 2017 van toepassing was. In de V-test® rekenden we toen met lagere bedragen omdat er geen duidelijkheid was over de wijzigingen die in 2018 zouden doorgevoerd worden.

⁹ Kleine professionele elektriciteitsafnemers zijn professionele jaargemeten elektriciteitsafnemers op laagspanning met een aansluitingsvermogen kleiner dan 56 kVA; kleine professionele aardgasafnemers zijn professionele jaargemeten aardgasafnemers met een lage drukaansluiting.

¹⁰ [Distributienetbeheerder](#).

3.1.1.1 Commerciële contracten

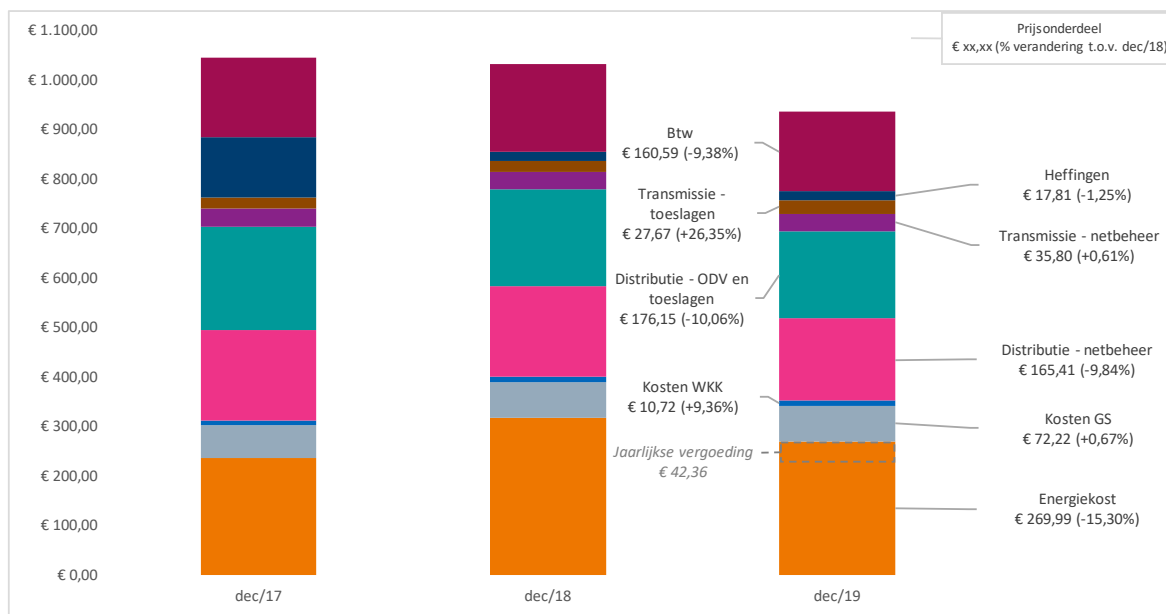
Figuur 16: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1.600 kWh dagverbruik en 1.900 kWh nachtverbruik op jaarbasis)

De daling in januari 2019 wordt grotendeels verklaard door de afname van het gewogen gemiddelde distributienettarief. Sindsdien is de trend globaal genomen afnemend.

In Figuur 16, waarvoor we vertrekken van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten, wordt de hoogte en de evolutie van de prijsonderdelen weergegeven:

- De globale energiekost, het enige prijsonderdeel waarop leveranciers zich van elkaar onderscheiden, wordt opgesplitst in 3 onderdelen. Namelijk de energiekost, de kosten voor groene stroom en de kosten voor WKK. Voor december 2019 is de hoogte van de gewogen gemiddelde jaarlijkse vergoeding binnen de energiekost aangeduid.
- De nettarieven voor distributie en transmissie hebben we opgesplitst in het netbeheer en de ODV¹¹/toeslagen.
- De federale bijdrage, wordt uit de transmissienettarieven gehaald en bij het prijsonderdeel 'Heffingen' gezet, aangezien deze ook op de afrekening bij 'Heffingen' gezet wordt.

¹¹ Openbaredienstverplichtingen.

Figuur 17: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

De energiekost daalde sterk, mede onder invloed van de groothandelsprijzen die opmerkelijk lager waren dan een jaar voordien.

De evolutie van zowel Distributie – netbeheer als Distributie – ODV en toeslagen is te verklaren door de daling van het gewogen gemiddelde tarief van beide onderdelen vanaf januari 2019.

Het gewogen gemiddelde tarief van de toeslagen in de transmissienettarieven steeg procentueel sterk vanaf maart 2019.

Om in de V-test® de objectieve vergelijkbaarheid te garanderen tussen de contracten met vaste energiegcomponent waarbij de ‘Kosten voor groene stroom’ en de ‘Kosten voor WKK’ geïntegreerd zijn in de energiegcomponent enerzijds en de overige contracten anderzijds, wordt er proportioneel¹² rekening gehouden met de huidige én de toekomstige quotumpercentages en aankooprijzen. Aangezien in december 2018 en december 2019 gerekend werd met dezelfde quotumpercentages, is de evolutie van de kosten voor WKK toe te schrijven aan de doorrekening van de toegenomen aankooprijzen van de certificaten.

We stellen in de aangeboden elektriciteitscontracten grote verschillen vast in de jaarlijkse vergoeding. Niet enkel tussen de verschillende leveranciers, maar in de meeste gevallen ook tussen de contracten van eenzelfde leverancier.

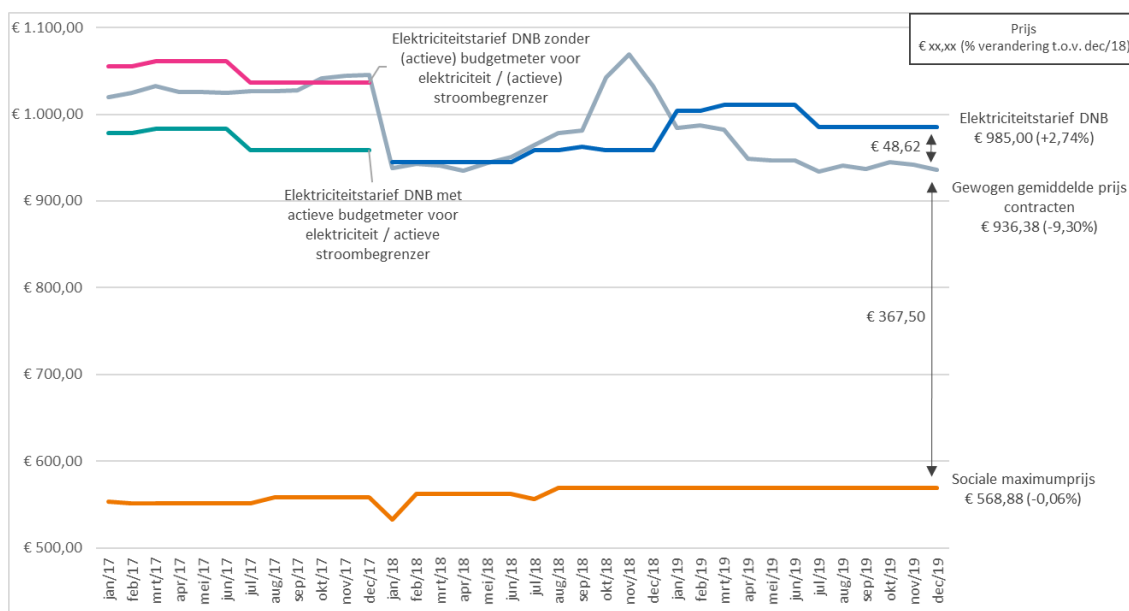
3.1.1.2 Sociale maximumprijs en elektriciteitstarief DNB

Figuur 18 toont voor een gezin met een doorsnee verbruik de evolutie van de [sociale maximumprijs](#), alsook van het elektriciteitstarief DNB. Dit laatste tarief geldt enkel voor de afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder en die geen recht hebben op de sociale maximumprijs. Afnemers kunnen niet actief kiezen voor belevering door hun

¹² We gaan er hierbij van uit dat als een klant in de loop van maand M een contract ondertekent, hij beleverd zal worden in de loop van de 2de daaropvolgende maand (M+2).

distributienetbeheerder. De levering gebeurt enkel in het kader van de sociale ODV. Als referentie wordt de gewogen gemiddelde prijs van de contracten (zie figuur 16) getoond.

De curve van de sociale maximumprijs wijzigde nauwelijks tussen december 2018 en december 2019. De oorzaak hiervan is een regeringsbeslissing¹³ om de sociale maximumprijzen die geldig waren tot eind januari 2019 te behouden tijdens de twee daaropvolgende halfjaarlijkse periodes, respectievelijk februari tot en met juli 2019 en augustus 2019 tot en met januari 2020. De plafonnering werd doorgevoerd omwille van de sterke stijgingen van de noteringen op de elektriciteitsmarkten die weerspiegeld werden in de prijzen waarop de berekeningen van deze halfjaarlijkse tarieven normaliter zouden gebeurd zijn.

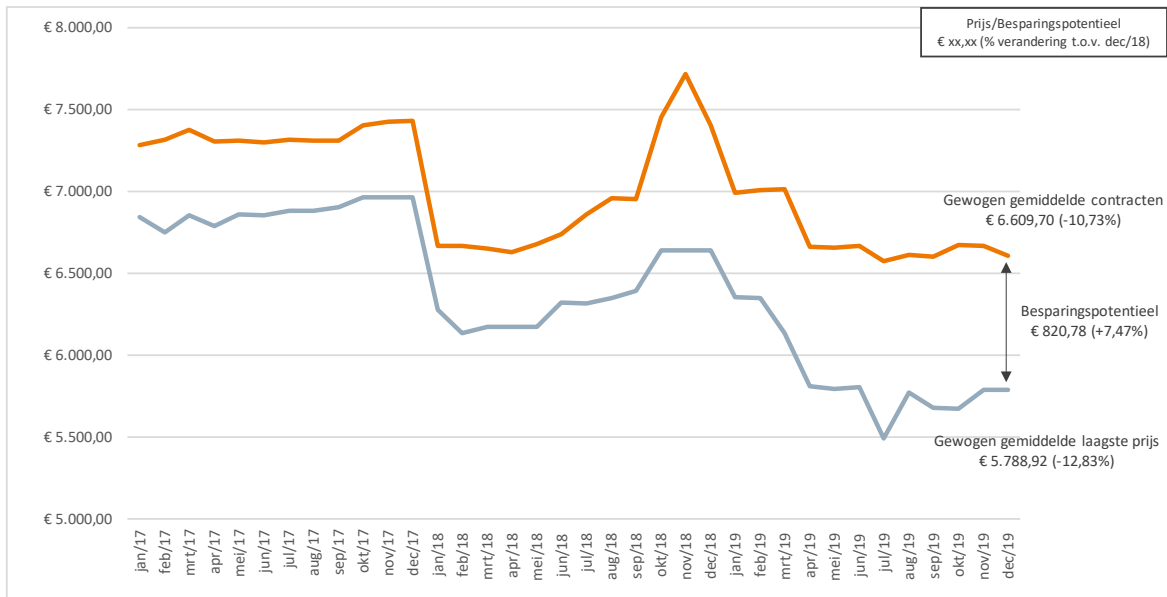

Figuur 18: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB voor elektriciteit voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

3.1.2 Kleine professionele afnemers

De onderstaande figuren stelden we op op basis van een kleine professionele afnemer met een dagverbruik van 17,5 MWh en een nachtverbruik van 12,5 MWh op jaarbasis. Dit typeprofiel is representatiever dan het profiel dat we in de vorige edities van het Marktrapport en de Marktmonitor weergaven.

¹³ Ministerieel Besluit van 28 maart 2019 houdende wijziging van de ministeriële besluiten van 30 maart 2007 houdende vaststelling van sociale maximumprijzen voor de levering van aardgas aan de beschermde residentiële klanten met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie en houdende vaststelling van sociale maximumprijzen voor de levering van elektriciteit aan de beschermde residentiële klanten met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie en Ministerieel besluit van 29 juli 2019 houdende wijziging van het ministerieel besluit van 30 maart 2007 houdende vaststelling van sociale maximumprijzen voor de levering van elektriciteit aan de beschermde residentiële klanten met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie.

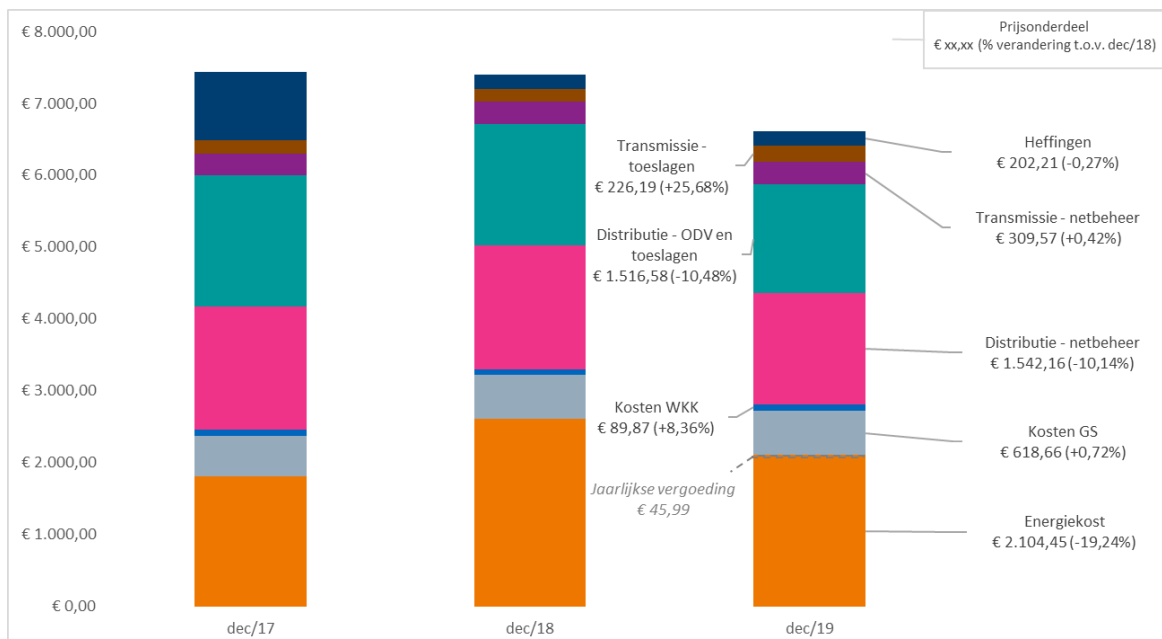

Figuur 19: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie Ia, 17.500 kWh dagverbruik en 12.500 kWh nachtverbruik op jaarbasis)

De vaststellingen bij de prijscurve van de contracten voor de gezinnen (zie pagina 25) gelden ook voor dit segment.

In Figuur 20, waarvoor we vertrekken van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten wordt de hoogte en de evolutie van de prijsonderdelen weergegeven. De opmerkingen bij de overeenkomstige figuur voor de gezinnen (zie pagina 26) zijn ook hier van toepassing.

De samenstelling van de kostprijs die de kleine professionele afnemers betalen bestaat uit dezelfde prijsonderdelen als voor de gezinnen, uitgezonderd het prijsonderdeel 'btw'.

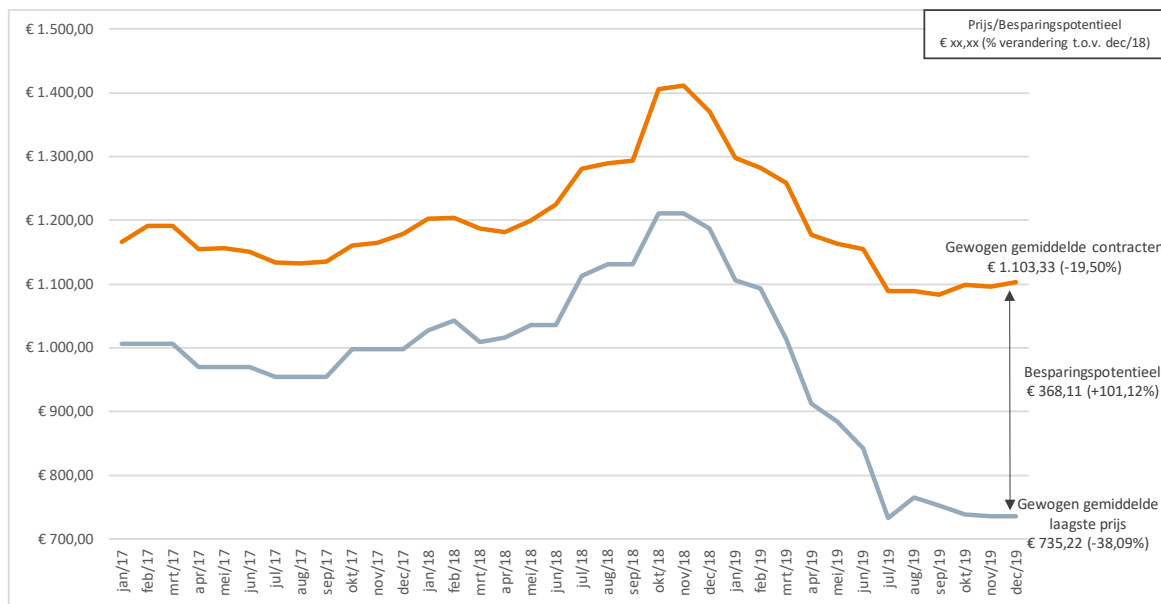

Figuur 20: Verdeling en evolutie van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers

3.2 Evolutie van de aardgasprijzen

3.2.1 Huishoudelijke afnemers

3.2.1.1 Commerciële contracten

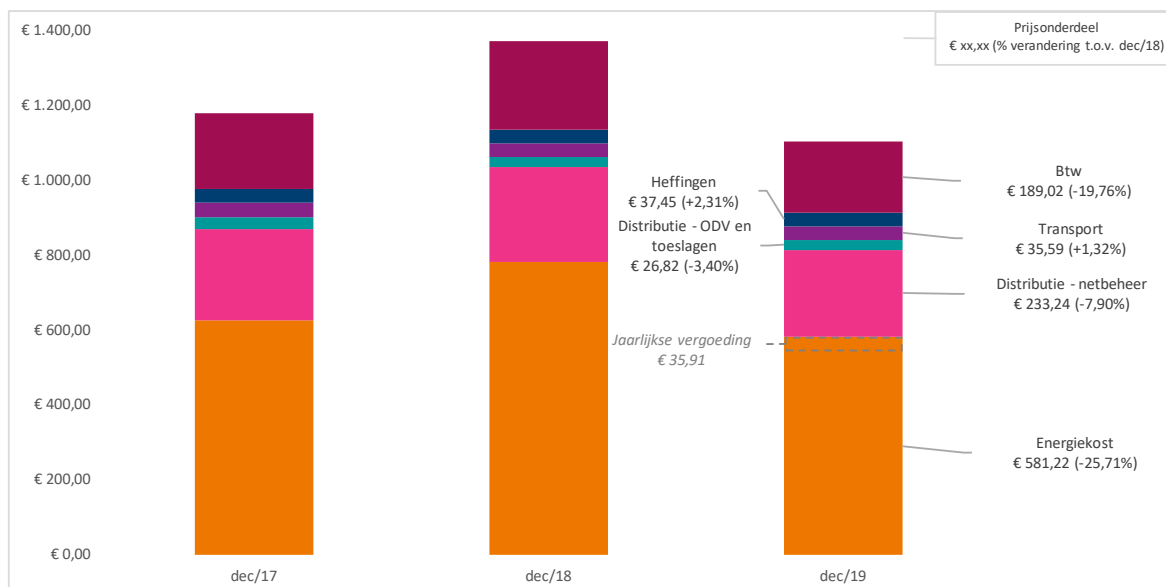

Figuur 21: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)

In Figuur 21, waarvoor we vertrekken van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten wordt de hoogte en de evolutie van de prijsonderdelen weergegeven:

- Voor december 2019 is de hoogte van de gewogen gemiddelde jaarlijkse vergoeding aangeduid binnen de energiekost.
- De nettarieven voor distributie hebben we opgesplitst in het netbeheer en de ODV¹⁴/toeslagen.
- Transport is berekend op het door Fluxys, de transportnetbeheerder, gepubliceerde [geschatte tarief](#) dat door de meeste partijen gerapporteerd wordt.
- De federale bijdrage, wordt uit de transmissienettarieven gehaald en bij het prijsonderdeel 'Heffingen' gezet, aangezien deze ook op de afrekening bij 'Heffingen' gezet wordt.

¹⁴ Openbaredienstverplichtingen.

Figuur 22: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

Net zoals bij elektriciteit daalde de energiekost sterk, mede onder invloed van de groothandelsrijzen die opmerkelijk lager waren dan een jaar voordien.

De evolutie van zowel Distributie – netbeheer als Distributie – ODV en toeslagen is te verklaren door de daling van het gewogen gemiddelde tarief van beide onderdelen vanaf januari 2019.

Net zoals bij elektriciteit, stellen we ook in de aangeboden aardgascontracten grote verschillen vast in de jaarlijkse vergoeding. Ook voor dit energietype niet enkel tussen de verschillende leveranciers, maar in de meeste gevallen ook tussen de contracten van eenzelfde leverancier.

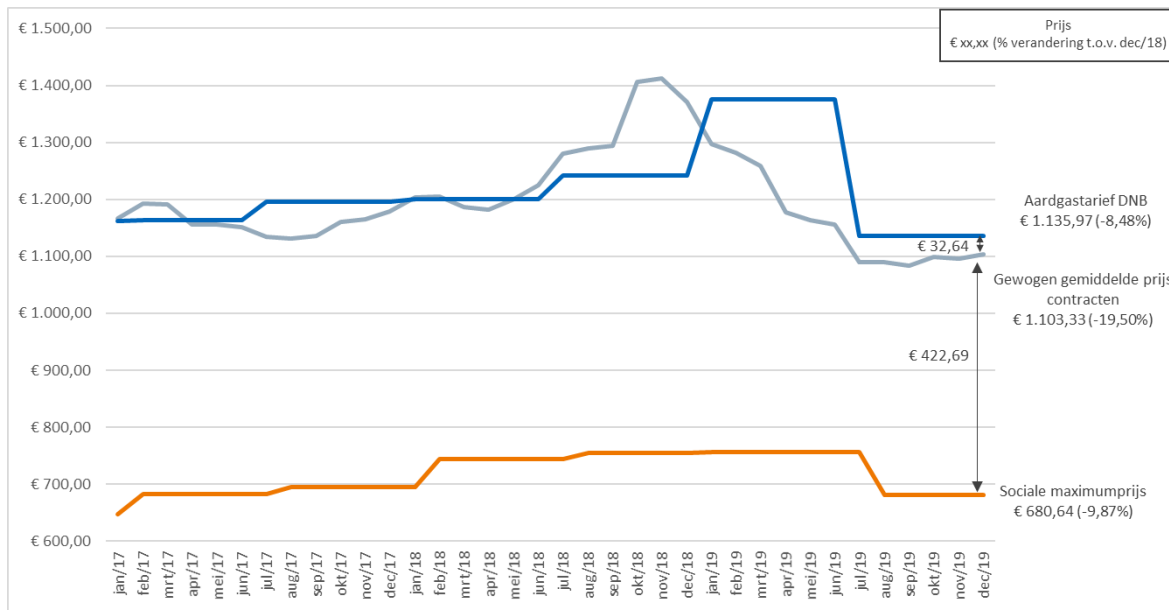
3.2.1.2 Sociale maximumprijs en aardgastarief DNB

In Figuur 23 wordt de evolutie van de sociale maximumprijs voor aardgas weergegeven voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik. Verder wordt ook het aardgastarief DNB weergegeven. Dit tarief geldt enkel voor de afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder en die geen recht hebben op de sociale maximumprijs. Afnemers kunnen niet actief kiezen voor beleving door hun distributienetbeheerder. De levering gebeurt enkel in het kader van de sociale ODV. Als referentie wordt de gewogen gemiddelde prijs van de contracten getoond.

Net zoals het geval is voor elektriciteit, bleef de curve van de sociale maximumprijs quasi ongewijzigd in de periode december 2018 tot en met juli 2019, als gevolg van de regeringsbeslissing¹⁵ om de sociale maximumprijs die geldig was tot eind januari 2019 te behouden tijdens de daaropvolgende halfjaarlijkse periode. De plafonnering werd geïmplementeerd omwille van de sterke stijgingen van de noteringen op de aardgasmarkten die weerspiegeld werden in de prijzen waarop de berekening van het halfjaarlijkse tarief voor de

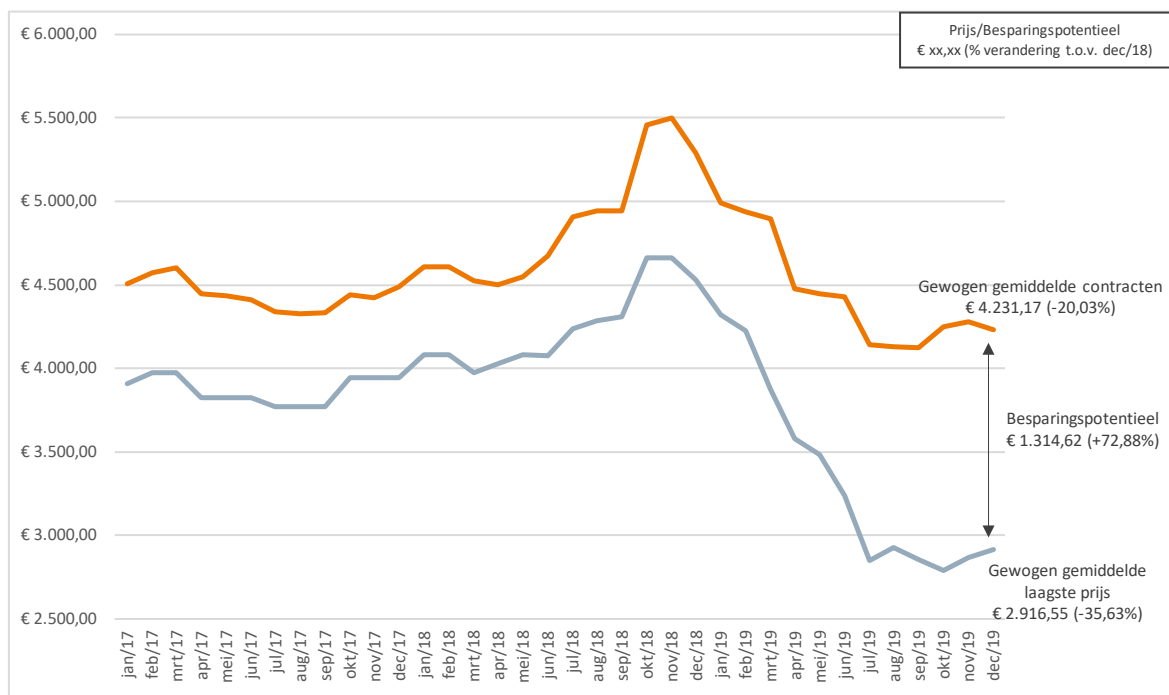
¹⁵ Ministerieel Besluit van 28 maart 2019 houdende wijziging van de ministeriële besluiten van 30 maart 2007 houdende vaststelling van sociale maximumprijzen voor de levering van aardgas aan de beschermde residentiële klanten met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie en houdende vaststelling van sociale maximumprijzen voor de levering van elektriciteit aan de beschermde residentiële klanten met een laag inkomen of in een kwetsbare situatie.

periode februari tot en met juli 2019 zou gebeurd zijn. In tegenstelling tot bij elektriciteit daalde de curve van de sociale maximumprijs vanaf augustus 2019.

Figuur 23: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

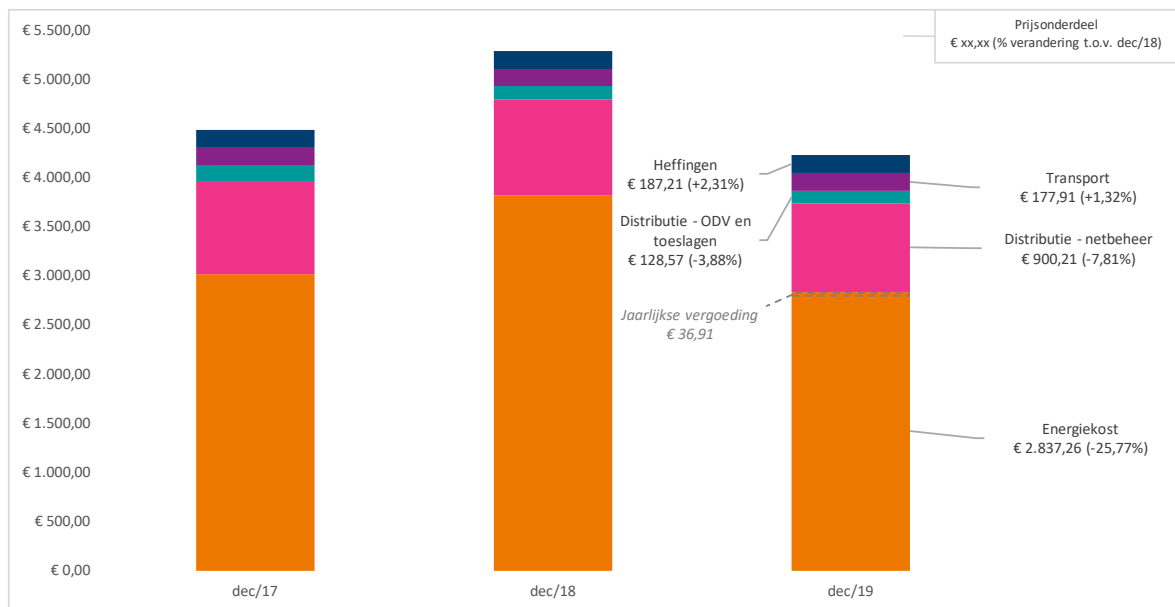
3.2.2 Kleine professionele afnemers

Figuur 24: Evolutie van de aardgasrijzen voor kleine professionele afnemers (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis)

In Figuur 24, waarvoor we vertrekken van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten wordt de hoogte en de evolutie van de prijsonderdelen weergegeven. De opmerkingen bij de overeenkomstige figuur voor de gezinnen (zie pagina 25) zijn ook hier van toepassing.

De samenstelling van de kostprijs die de kleine professionele afnemers betalen bestaat uit dezelfde prijsonderdelen als voor de gezinnen, uitgezonderd het prijsonderdeel 'btw'.

Figuur 25: Verdeling en evolutie van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers

De toelichting die we gaven bij de overeenkomstige figuur voor de gezinnen, is ook hier van toepassing.

4 Conclusies

4.1 MARKTONTWIKKELINGEN

- Het aantal gezinnen en bedrijven dat van energieleverancier wisselde, bereikte in 2019 een nieuw recordniveau. Maar liefst 25,77% van de elektriciteitsafnemers en 28,52% van de aardgasgebruikers veranderde van energieleverancier.
- De motor bij uitstek achter deze marktdynamiek zijn de gezinnen, waarvan de activiteit net als vorig jaar hoger lag dan die van de kleine professionele afnemers.
- Er waren 28 actieve elektriciteitsleveranciers (meer dan 50 toegangspunten beleverd) in 2019, het aantal actieve aardgasleveranciers bedroeg 24.
- De Herfindahl-Hirschman Index (HHI) daalt in alle deelmarkten en wijst dus op een verbetering in 2019 van de marktconcentratie en bijgevolg concurrentie in de elektriciteits- en aardgasmarkt. In de elektriciteitsmarkt scoort enkel het marktsegment van de AMR-meters onder de benchmark van 2000. Voor aardgas bereikt de HHI een historisch laag niveau en scoort zelfs voor de totale markt onder de benchmark.
- Enkele grote spelers zoals Engie Electrabel en Luminus zien hun marktaandeel (op basis van aantal toegangspunten) zowel voor elektriciteit als voor aardgas dalen, in het voordeel van de groep leveranciers die gebundeld werden onder 'Andere' en historisch nooit bij de grootste 10 leveranciers hoorden en/of een marktaandeel hebben kleiner dan 1%.
- Zowel voor elektriciteit als voor aardgas wordt een contract met een vaste energiecomponent verkozen boven een contract met een variabele prijs. Meer bepaald 73,80% van de gezinnen kiest een vast contract voor elektriciteit en 61,73% van de gezinnen voor aardgas. Kleinschalige professionele afnemers kiezen in 71% van de gevallen een vaste elektriciteitsprijs en in 57,37% van de gevallen voor een vast aardgasprijs.
- De verkoop van groene elektriciteitscontracten blijft gestaag stijgen. Maar liefst 52,61% van de kleinzakelijke contracten op de markt in 2019 waren groen, voor de huishoudelijke contracten was dat 45,44%.

De cijfergegevens in het marktrapport van 2019 wijzen erop dat we evolueren naar energieafnemers die steeds bewustere keuzes maken over hun energieleverancier en ook kleinere leveranciers een kans geven. De marktconcentratie is duidelijk verbeterd door een verschuiving van het marktaandeel van de historische leveranciers naar de kleinere spelers, eerder dan een toename van het aantal leveranciers.

4.2 PRIJSEVOLUTIE ELEKTRICITEIT

- De gewogen gemiddelde prijs van de elektriciteitscontracten was in december 2019 voor alle afnemers lager dan in december 2018:
  - Gezin met een doorsnee verbruik: -9,30%
  - Kleine professionele afnemer: -10,73%
- De gewogen gemiddelde laagste prijs nam over diezelfde periode af met respectievelijk -16,65% en -12,83%.

4.3 PRIJSEVOLUTIE AARDGAS

- De gewogen gemiddelde prijs van de aardgascontracten was in december 2019 voor alle afnemers lager dan in december 2018:
  - Gezin dat verwarmt met aardgas met een doorsnee verbruik: -19,50%
  - Kleine professionele afnemer: -20,03%
- De gewogen gemiddelde laagste prijs nam over diezelfde periode af met respectievelijk -38,09% en -35,63%.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI)

Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen

Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

5.1 Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI)

De **HHI index** is een vaak gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een sector. Daarbij slaat de term "concentratiegraad" op het aantal aanbieders van goederen of diensten in een bepaalde sector. De berekening is gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders.

De formule is als volgt:

$$HHI = \sum (m_i)^2 \text{ voor } i \text{ gaande van } 1 \text{ tot } n$$

waarbij geldt:

m_i = marktaandeel van aanbieder i (liggend tussen 0 en 1)

n = aantal aanbieders op de markt

Vaak wordt de berekening gemaakt op basis van de marktaandelen die in percentages, dus liggend tussen 0 en 100, worden uitgedrukt. De uitkomst van de berekening ligt dan steeds tussen 0,0001 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie). Bij een HHI gelijk aan 10.000 is er slechts één aanbieder met een marktaandeel van 100 %. Bij een HHI die 0 benadert, zijn er zeer veel kleine aanbieders.

Interpretatie: hoe hoger de indexwaarde, hoe hoger de aanbiederconcentratie

- ongeconcentreerde markt: $0 \leq HHI < 1.000$
- gematigd geconcentreerde markt: $1.000 \leq HHI < 2000$
- geconcentreerde markt: $HHI \geq 2000$

Economisten stellen dat een HHI onder de 2000 duidt op een concurrentiële markt en dat een HHI boven de 2.500 op zware risico's voor de marktwerking wijst.

5.2 Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen

Prijzmonitoring

In het kader van de prijsmonitoring, berekenen we elke maand voor verschillende typecategorieën van eindafnemers (zie Bijlage 3 en Bijlage 4) de gewogen gemiddelde totaalprijs op jaarbasis. De totaalprijs omvat alle prijselementen.

De grafieken in dit rapport zijn gebaseerd op de meest representatieve typecategorieën. In de betreffende bijlagen hebben we die in het vet aangeduid.

In realiteit kan het eigenlijke verbruik van een gezin of een kleine professionele afnemer sterk afwijken van deze typeprofielen.

Kortingen niet inbegrepen

Het feit dat de prijsinformatie gebruikt voor dit rapport afkomstig is van de leveranciers en door hen gerapporteerd werd in het kader van de V-test® betekent dat in de prijzen geen rekening gehouden wordt met niet-structurele kortingen, zoals een korting voor betaling via domiciliëring of een welkomstkorting voor nieuwe klanten. Deze - door een aantal leveranciers gehanteerde - kortingen kunnen de in de studie berekende prijsniveaus in de praktijk lager doen uitvallen.

Gewogen gemiddelde prijzen

Om de representativiteit van de berekende prijzen te verhogen, past de VREG wegingen per energietype toe:

Eenzijds laten we het **relatieve belang van het distributienetgebied** meewegen in de gemiddelde prijzen. Zo weegt de jaarlijkse kostprijs in een distributienetgebied met een groot aantal huishoudelijke respectievelijk kleine professionele toegangspunten zwaarder door in het gemiddelde dan de jaarlijkse kostprijs in een distributienetgebied met een klein aantal huishoudelijke respectievelijk kleine professionele toegangspunten.

Daarnaast wordt het **marktaandeel van elke leverancier en zijn contract(en) bij huishoudelijke respectievelijk kleine professionele afnemers** gebruikt om de weging tussen de prijzen van de leveranciers en hun contracten onderling te bepalen.

Wanneer beide wegingen vervolgens worden gecombineerd, krijgen we een gewogen gemiddelde prijs die representatief is voor de prijs die de gezinnen en de kleine professionele in Vlaanderen betalen. Bij de berekeningen wordt alle relevante informatie verwerkt, in tegenstelling tot een op een steekproef gebaseerd onderzoek.

Deze methodiek wordt duidelijker aan de hand van het volgende voorbeeld. Voor de eenvoud gaan we uit van een situatie met twee leveranciers die in twee netgebieden leveren met elk één contract.

		Leverancier 1	Leverancier 2	
Netgebied 1	Marktaandeel	10,00%	90,00%	
25,00%	Prijs	100,00 euro	150,00 euro	145,00 euro
Netgebied 2	Marktaandeel	20,00%	80,00%	
75,00%	Prijs	120,00 euro	180,00 euro	168,00 euro
		115,00 euro	172,50 euro	162,25 euro

Gemiddelde van leverancier 1 en 2, gewogen ten aanzien van hun respectievelijk marktaandeel en ten aanzien van de grootte van de distributienetgebieden: $(145 \cdot 0,25 + 168 \cdot 0,75) / (0,25 + 0,75) = 162,25$

5.3 Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Elektriciteit:

Typecategorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	Jaarverbruik nachttarief (kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)
Da	600	0	0
Db	1.200	0	0
Dc	1.600	1.900	0
Dc1	3.500	0	0
Dd	3.600	3.900	0
De	3.600	3.900	12.500
De1	7.500	0	12.500

Aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	
D1	2.326	Koken en warm water
D2	4.652	
D3	23.260	Verwarming en ander gebruik
D3b	34.890	

5.4 Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Elektriciteit:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	Jaarverbruik nachttarief (kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)
Ia	17.500	12.500	0
Ib	29.000	21.000	0

Aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)
I1	116.280